

ABSTRACT**THE EVALUATION OF MINIATURK CONCERNING THE FIELD
USAGE**

KUTAY, Elif Lütfiye

Master of Science, Department of Landscape Architecture

Advisor: Prof. Dr. Güniz AKINCI KESİM

July 2006, 105 pages

The miniature parks in which the small scaled miniature structures or settlement fields exhibited are multi purpose open fields which serve for educational, instructional and recreative purposes. However miniature parks have not yet been classified among the open fields. Miniaturk which was founded in 2003 in Istanbul / Turkey has been at Sutluce quarter of the Golden Horn, exhibits the small sized miniature structures.

In this study, Miniaturk has been examined both as a city park and as coast park concerning the criterias for the usage of open and green fields. All related literature has been examined and the other international samples have been evaluated. For the research concerning the planning, technical and aesthetical problems several observations and measurements had been made along with a semi standard survey which was applied to randomly chosen 300 people who visited the park on several dates. The survey outcomes and the visitor profiles have been examined and evaluated on percent scale and the visitor profiles and the problems encountered had been compared and analyzed correlationwise. The data obtained exists on the outcome chapter as tables.

Finally; the problems encountered had been discussed both as a planner and a user point of view and alternative solutions had been presented.

Key Words: Miniaturk, Land Use, Golden Horn, Open and Green Areas, Coast.

ÖZET

MİNİATURK'ÜN ALAN KULLANIM YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

KUTAY, Elif Lütfiye
Y.Lisans, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Güniz AKINCI KESİM

Temmuz 2006, 105 Sayfa

Küçük ölçeklerdeki minyatür yapıların ya da yerleşim alanlarının sergilendiği minyatür parklar, eğitici, öğretici ve rekreasyona olanak sağlayan fonksiyonuyla birden fazla işlevi bir arada barındıran kamusal açık alanlardır. Ancak minyatür parkların açık alan sistemleri içerisinde henüz sınıflandırılması yapılmamıştır. Ülkemizde de 2003 yılında Haliç'in Söğütözü semtinde dolgu bir kıyı üzerinde kullanıma açılan bir minyatür park olan Miniaturk, küçük ölçeklerdeki minyatür yapıları içermektedir.

Bu çalışmada, açık ve yeşil alan sistemleri içerisinde hem kent parkı ve hem de kıyı parkı olarak önem kazanan Miniaturk'ün, alan kullanım kriterleri incelenmiştir. Bu kapsamda, konuyla ilgili olan literatür taranmış, minyatür parkların yurtdışı örnekleri araştırılmıştır. Miniaturk'ün planlama, teknik ve estetik açıdan sorunlarını belirlemek ve analizlerini yapmak üzere alanda gözlem ve ölçümler yapılmış, ayrıca alana gelen rasgele seçilmiş 300 kişiye farklı dönemlerde yarı standart anket formları da uygulanmıştır. Anket verileriyle, alana gelen ziyaretçi profili yüzde değerleriyle ortaya çıkarılmış ve ziyaretçi profili ile alanda karşılaşılan sorunlar arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler, bulgular bölümünde çizelgelerle belirtilmiştir.

Sonuç olarak hem plancı ve hem de kullanıcı bakış açısıyla alanda karşılaşılan sorunlar tartışılmış ve alternatif çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Miniaturk, Alan Kullanımı, Haliç, Açık ve Yeşil Alan, Kıyı.

Öğrencilerime...

TEŞEKKÜR

Öğrencisi olduğum ilk günden itibaren ilgisini ve emeğini üzerimden eksik etmeyen, tez çalışmamın tüm aşamasında da her türlü yardım ve desteğini gördüğüm değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Güniz AKINCI KESİM'e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yine tez çalışmam süresince anket analizlerimin yapılmasında ve değerlendirilmesinde yardımcı olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU'na teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tüm çalışmam süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen, anket uygulamasında yardım eden sevgili kardeşlerim Betül Berre KUTAY ile Enes Furkan KUTAY'a, başta Arş. Gör. Faruk YILMAZ ve Arş. Gör. Özgür YERLİ olmak üzere tüm mesai arkadaşlarıma, ayrıca görüş ve önerilerini aldığım bölüm hocalarıma çok teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında yanımda olan, bugünlere gelmemde büyük bir emek ve özveri gösteren aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa No

ABSTRACT	iii
ÖZET	v
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Açık Alanlar	2
1.1.1. Açık Alanların Sınıflandırılması	4
1.1.2. Açık Alanların Fonksiyonu	9
1.1.3. Parklar	10
1.1.3.1. Minyatür Parklar	13
1.2. Kıyı Mekânları	16
1.2.1. Kıyı Kullanımları	16
1.2.1.1. Kıyıda Yer Alan Kullanım Türleri	17
1.2.1.2. Toplumun Kıyıdan Yararlanma Biçimleri	17
1.2.2. Kıyı Düzenleme İlkeleri	18
1.2.2.1. Kıyı Planlaması Aşamasında Yapılması Gerekenler	19
1.2.3. Dolgu Kıyıları	20

1.2.3.1. Dolgu Kıyılarının Planlanmasında Dikkat	
Edilecek Hususlar	20
1.3. Peyzajda Alan Kullanım Kriterleri	21
2. MATERYAL VE METOD	23
2.1. Materyal	23
2.1.1. Konumu	23
2.1.2. Tarihi	25
2.1.3. Doğal Özellikleri	27
2.1.3.1. Jeoloji ve Jeomorfoloji	27
2.1.3.2. Hidroloji	28
2.1.3.3. Toprak	28
2.1.3.4. İklim	29
2.1.3.5. Flora ve Fauna	34
2.1.4. Kültürel Özellikleri	35
2.1.5. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri	36
2.2. Metod	36
2.2.1. Anket Çalışması	36
2.2.2. Anketin İşlenmesi	37
2.2.3. Verilerin Analizi	38
3. MİNİATURK	39
3.1. Alan Seçim Çalışmaları	40
3.2. Altyapı ve Zemin İyileştirme Çalışmaları	41
3.3. Tasarım Kriterleri	43
3.3.1. Donatılar	45

3.4. Eser Seçim Kriterleri	50
3.5. Maket Üretimi ve Bakımı	52
3.6. Alanın Sürdürülebilirlik Çalışmaları	54
4. BULGULAR	56
4.1. Anket Sonuçları	56
4.1.1. Miniaturk'e Gelen Ziyaretçi Profili	56
4.1.2. Ziyaretçilere Göre Miniaturk'ün Niteliği	59
4.1.3. Ziyaretçilerin Planlama ve Teknik Açıda Alanda Karşılaştıkları Sorunlar	60
4.1.4. Ziyaretçilerin Estetik Açıda Alanda Karşılaştıkları Sorunlar	61
4.1.5. Ziyaretçilerin Kullanıcı Olarak Alanda Karşılaştıkları Sorunlar	61
4.1.6. Hizmet Alanlarının Yeterliliği	62
4.1.7. Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliği	63
4.1.8. Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliği	63
4.1.9. Ziyaretçi Özellikleri ile Planlama ve Teknik Açıda Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	64
4.1.10. Ziyaretçi Özellikleri ile Estetik Açıda Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	66
4.1.11. Ziyaretçi Özellikleri ile Kullanıcı Olarak Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	67
4.1.12. Ziyaretçi Özellikleri ile Hizmet Alanlarının Yeterliliği Arasındaki İlişki	69

4.1.13. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Sayı	
Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki	70
4.1.14. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Görünüm	
Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki	71
4.2. Miniaturk’te Planlama ve Teknik Açıdan Belirlenen Sorunlar	72
4.3. Miniaturk’te Estetik Açıdan Belirlenen Sorunlar	75
4.4. Miniaturk’te Donatı ve Hizmet Alanlarının Yeterliliği	77
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	83
KAYNAKLAR	97
EKLER	102

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 1. Park Kademelenmesi ve Kapsamı.....	11
Çizelge 2. Dünya Üzerindeki Bazı Minyatür Parklar.....	15
Çizelge 3. Haliç'in Tarihsel Süreç İçinde Kimlik Oluşumu	26
Çizelge 4. Miniaturk'ün Toprak Türü Özellikleri ve Toprağın pH Değeri.....	29
Çizelge 5. İstanbul'un Yıllık Ekstrem Sıcaklık Değerleri.....	30
Çizelge 6. Miniaturk'e Gelen Ziyaretçi Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımları	58
Çizelge 7. Ziyaretçilere Göre Miniaturk'ün Öncelikli İfadesi	59
Çizelge 8. Ziyaretçilere Göre Miniaturk'ün Topluma ve Yaşanılan Çevreye En Büyük Katkısı.....	60
Çizelge 9. Ziyaretçilerin Planlama ve Teknik Açıda Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması	60
Çizelge 10. Ziyaretçilerin Estetik Açıda Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması	61
Çizelge 11. Ziyaretçilerin Kullanıcı Olarak Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması	62
Çizelge 12. Hizmet Alanlarının Yeterliliğinin Aritmetik Ortalaması	62
Çizelge 13. Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliğinin Aritmetik Ortalaması.....	63

Çizelge 14. Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliğinin	
Aritmetik Ortalaması	64
Çizelge 15. Ziyaretçi Özellikleri ile Planlama ve Teknik Açından	
Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	65
Çizelge 16. Ziyaretçi Özellikleri ile Estetik Açından	
Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	67
Çizelge 17. Ziyaretçi Özellikleri ile Kullanıcı Olarak	
Karşılaşılan Sorunların İlişkisi	69
Çizelge 18. Ziyaretçi Özellikleri ile Hizmet Alanlarının	
Yeterliliği Arasındaki İlişki	70
Çizelge 19. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Sayı	
Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki	71
Çizelge 20. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Görünüm	
Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki	72
Çizelge 21. Miniaturk ve Diğer Bazı Minyatür Parkların Giriş Ücretleri	75

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. En Eski Minyatür Park Bekonscot'ın 1952 Yılından Bir Görünümü ..	14
Şekil 2. Araştırma Alanının Konumu	23
Şekil 3. Miniaturk'ün Konumu	24
Şekil 4. Önceki Yüzyıllara Ait Haliç Görünümü	25
Şekil 5. Marmara Bölgesi'nin 2005 ve 2006 Yılları Mart Ayı Ortalama Yağış Miktarları	32
Şekil 6. Miniaturk'ün Haliç Kıyısında Kamu Kullanımındaki Sahil Yolu	42
Şekil 7. Miniaturk Projesi İçin Hazırlanan İlk Taslaklardan Birisi	43
Şekil 8. Miniaturk'ün Şimdiki Çalışmaya Esas Oluşturan Tasarımı	43
Şekil 9. Miniaturk'ün Vaziyet Planı	44
Şekil 10. Miniaturk'ün Açılış Yılındaki Görünümü	46
Şekil 11. Miniaturk Panaroma Zafer Müzesinden Görünüm	48
Şekil 12. Hareketli 65 Aracın Bulunduğu Hareketli Maket Örneği	49
Şekil 13. Miniaturk'te Bulunan Sesli Bilgilendirme Sistemi	50
Şekil 14. Miniaturk'te Yer Alan Maket Bakım ve Onarım Atölyesi	54
Şekil 15. Yaya ve Tren Yolu Olarak Kullanılan Renkli Asfalt Yol	73
Şekil 16. Ara Bağlantı Amacıyla Oluşturulan Yollardan Bir Örnek	74
Şekil 17. Miniaturk'te Bir Banka Şubesinin Minyatür Örneği	77
Şekil 18. Renkli Üst Örtülerle Gölgeleştirilmesi Amaçlanan Masalı Oturma Elemanlarından Örnekler	78

Şekil 19. Granit Döşemelerde Görülen Çatlama ve Bozulmalar.....	80
Şekil 20. Yol Kenarlarına Dikilen <i>Ilex aquifolium</i> Örnekleri	81
Şekil 21. Kafeteryada Üçlü Gruplar Halinde Dikilen Kurumuş <i>Buxus sempervirens</i> Türleri.....	82
Şekil 22. Damla Sulama Sistemi İçin Döşenen Borulardan Bir Örnek.....	82
Şekil 23. İstanbul Surlarının Üzerinde Oluşan Çatlaklar	85
Şekil 24. Atatürk Olimpiyat Stadında Görülen Hasar Örneği.....	86
Şekil 25. Sultan Ahmet Camii'nde Görülen Hasar Örneği	87
Şekil 26. III. Ahmet Çeşmesinde Görülen Hasar Örneği	87
Şekil 27. Mimar Sinan Türbesi'nin Bitkilerin Baskısı Altındaki Görünümü....	91
Şekil 28. Yağış Sonrası Miniaturk'ten Maket Örneği	93
Şekil 29. Miniaturk'te Tatil Dönemlerinde Çok Yoğun Kullanım Sonucu Ortaya Çıkan Bir Görünüm	95

1. GİRİŞ

Minyatür parklar, tüm kamusal açık yeşil alanlarda olduğu gibi, bir taraftan alana gelen kullanıcıların rekreasyonel taleplerine olanak sağlarken diğer taraftan da eğitici ve öğretici özellikleriyle kültürel gelişimi destekleyici açık hava müzesi niteliğindeki mekânlardır. Minyatür parklar, ilk olarak İngiltere’de 1929 yılında Bekonscot’ta açılmıştır. Bu park, döneminin başlıca eserlerini sergilemektedir. Minyatür parklar, kısa zamanda birçok yeri, maketleri üzerinde öğrenme olanağı sağlayarak zaman ve paradan kazanç sağlama olanağı sunmaktadırlar.

Gerek fonksiyonu ve gerekse mekânsal tanımıyla açık alan sistemi içerisinde yer alan minyatür parklara, açık alanlarla ilgili yapılan literatür çalışmalarının hiçbirinde bir sınıflandırma içinde rastlanılmamıştır.

Bu çalışmada, minyatür parkların öncelikle açık alan sistemleri içerisindeki yerleri tartışılmıştır. Minyatür parkların, ülkemizdeki ilk ve yüzölçümü olarak ta dünyadaki en büyük örneği olan Miniaturk’ün, aynı zamanda bir kıyı parkı olduğu da göz önünde bulundurularak, analiz, gözlem ve literatür çalışmasına dayanılarak alan kullanım kriterleri incelenmiş ve mevcut sorunlarına yönelik öneriler getirilmiştir. Önerilerin getirilmesinde alana gelen ziyaretçi görüşleri de etkili olmuştur. Bu görüşlerin alınabilmesi için farklı dönemlerde alana gelen 300 ziyaretçiye anket yapılmıştır. Bu şekilde alanda saptanan sorunlarla, kullanıcı profili arasındaki ilişkiler belirlenmiştir.

Sonuç olarak, minyatür parkların açık alanlar içerisinde tanımlamasının yapılması amaçlanmış ve Miniaturk’ün alan kullanım kriterleri

incelenerek, mevcut durumunun iyileştirilmesine yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

1.1. Açık Alanlar

Kent planlama çerçevesinde, açık alanların geliştirilmesi, serbest zamanları değerlendirme olanakları yönünden olduğu kadar, çeşitli kirlenme ve rahatsız edici iklimsel etmenlerin nötralize edilmesiyle, anarşik kent gelişimini önleme açısından da zorunludur. Bu nedenle “açık alan” kavramının açıklanması gerekmektedir (YILDIZCI, 1982).

Açık alanlar, gerek belirli bir arazi kullanma özelliğine sahip (tarım, orman, funda, göl,vb,..) ve gerekse belirli işlevlere cevap veren (park, bahçe, meydan, gezinti yeri,vb,..) kent içindeki veya kent dışındaki inşa edilmemiş boş alanlardır (YILDIZCI, 1982).

GOLD (1980)’a göre açık alanlar, kentsel bir alanda taşıtlar ve yapılar ile örtülmemiş arazi ile, su yüzeyleri, doğal kaynaklar, tarih ve peyzaj özellikleri yönünden önem taşıyan gelişmeye açılmamış arazilerdir (OĞUZ, 1998).

KELEŞ (1977)’e göre açık alan; insan yaşantısının sürdürüldüğü, üzerinde yapılanılmış kapalı mekânların dışında kalan, ya doğal olarak bırakılmış ya da tarım ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçasıdır (ÇELEM ve OĞUZ, 2000).

BAKAN (1987)’a göre, açık-ortak kullanım mekânları genel anlamı ile; kent dokusu içinde yapılanmamış, kentsel kamusal boşluklardır. Bu

boşluklar belirli bir amaç için kullanılmaktadırlar. Bazı yerleşim yerlerinde, sokaklar ve meydanlar gibi geçiş bölgelerini oluşturmaktadırlar (PAŞALIOĞLU, 1993).

ÇUMUK ve KARABEY (1978)'e göre, kentsel kamusal mekân, toplum içinde yaşamının getirdiği bir zorunluluk olarak ortaya çıkan etkinliklerin görüldüğü alandır. Bu alan, her yaş, cinsiyet ve meslek grubundan kişilerin yararlanabildiği, gerekli görülen durumlarda denetimli olarak kullanılabilen, kent içinde yer alan mekânlar bütünüdür. Bu alanlar toplum için planlanmış veya kendiliğinden oluşmuş, toplumun belirli faaliyetlerini gerçekleştirdiği alanlardır (PAŞALIOĞLU, 1993).

Açık ve yeşil alan tanımları bazı plancılar yönünden değişik anlam ve tiplere, hatta fonksiyonlara göre çeşitlilik göstermesine rağmen, genellikle açık alanlar arasında meydanlar, kavşaklar, çocuk bahçeleri, oyun ve spor alanları, parklar, botanik ve hayvanat bahçeleri, eğlence merkezleri yer alabilmektedirler (UZUN, 1990).

Açık alanlar, insanın yaşantısını sürdürdüğü, kapalı mekânların dışında kalan alanlar veya bir bakıma açık (serbest) yüzeylerdir (PAMAY, 1978).

Bunlar, kentsel ve kırsal karakterdeki yerleşmelerde, insanların ya da toplumun çeşitli rekreatif ihtiyaçları için yararlandıkları, çoğunlukla yeşil elemanların yer aldığı küçük-büyük yüzeyler ve boşluklardır. Açık alanlar, özellikle yeşil alanlar, yoğun kent ve kasabalar için, insanların nefes alıp verdikleri organları olarak kabul edilebilmektedirler (PAMAY, 1978).

19. yüzyıldan itibaren, kentlerde nüfus ve yapı yoğunluğu ile açık alan eksikliği ortaya çıkmaya başlayınca, kent insanlarının ve toplumun sağlık koşullarının yetersiz olduğu görülmüştür. Kentin canlı ve cansız elemanları arasında dengesizlik, açık ve yeşil alan ihtiyacını, estetik yönden olduğu kadar, yaya ve araç trafiği yönünden, rekreasyonel amaçlar yönünden de artırmıştır (PAMAY, 1978).

Açık alanlara olan ihtiyaç, tarihin her döneminde olmuştur ve her zaman hissedilmiştir. Ancak her döneme ve kültüre ait ihtiyaç dereceleri birbirinden farklı olmuştur. 19. yüzyılda sorun halinde beliren açık alan ihtiyacı, günümüze kadar artarak gelmiştir ve bugün, bu ihtiyaç en kritik dönemde bulunmaktadır (PAMAY, 1978).

Yaşanılan çevre genelinde, yapılan her türlü planlama çalışmasının hayata geçirilebilmesi için, öncelikle açık alanların en uygun tanım ve sınıflandırılmasının belirlenmesi gerekmektedir. Buna göre uygun çözüm önerileri ve mesleklerarası fikir sentezleriyle alana yaklaşılmalıdır.

1.1.1. Açık Alanların Sınıflandırılması

Kentlerde açık alanların sınıflandırılması, alanların çeşitli özellikleri (büyüklükleri, işlevleri, aidiyetleri, yararlanma çeşitleri) bakımından farklı şekillerde yapılmıştır. Örneğin bir sınıflandırmaya göre, açık alanlar, hijyenik yeşil alan ve dekoratif yeşil alan olmak üzere iki gruba ayrılmıştır (PAMAY, 1978).

AKDOĞAN (1979)'a göre açık alanlar, kültürel ve doğal açık alanlar olarak iki grupta tanımlanmıştır (ARDA, 1997).

1. Kültürel açık alanlar
 - a. İşlevsel amaçlı dokuya sahip açık alanlar
 - Yollar
 - Meydanlar
 - Otoparklar
 - b. İşlevsel amaçlı olmanın yanı sıra estetik ve rekreasyon niteliği taşıyan açık alanlar
 - Topluma açık alanlar
 - Topluma yarı açık alanlar (Ev bahçeleri, tarımsal alanlar)
2. Doğal Açık Alanlar
 - Ormanlar
 - Göller

Başka bir açık alan sınıflandırmasına göre açık alanlar;

1. Toplumun kullandığı genel serbest alanlar
2. Toplumun kullandığı özel serbest alanlar
3. Özel şahıs ve kuruluşların kullandığı toplumun yararlanamadığı özel serbest alanlar olarak sınıflandırılmaktadır (PAMAY, 1978).

Diğer bir açık alan sınıflandırmasına göre açık alanlar;

1. Jeofiziksel alanlar (arazi, su, vejetasyon,vb,..)
2. Büyük açık alanlar (resmi alanlar, mezarlıklar, rezerv alanları, parklar, golf sahaları, hava alanları,vb,..)

3. Tarım arazileri
4. Sirkülasyon (taşıt ve yaya)
5. Küçük açık alanlar (çarşı meydancıkları, büyük meydanlar, küçük meydanlar, endüstriyel alanlar, konut alanları, parklar,vb,..)
6. Yardımcı alanlar
7. Diğer alanlar (otoparklar, bakış noktaları,vb,..) gibi sınıflandırılmıştır (PAMAY, 1978).

Yapılan açık alan sınıflandırmalarından bir diğerinde ise açık alanlar;

1. Kültür alanları

- a) Fiziki fonksiyon alanları (yollar, otopark, hava alanları, mezarlıklar, tarım alanları,vb,..)
- b) Estetik ve rekreatif alanlar
 - Özel yeşillikler
 - Sosyal yeşillikler
 - Topluma açık alanlar
 - Pasif alanlar (parklar, vistalar, görsel yeşillikler, meydanlar, refüjler, bulvarlar, dekoratif yeşillikler,vb,..)
 - Aktif alanlar (spor alanları, yüzme tesisleri, oyun alanları, çocuk bahçeleri,vb,..)
 - Topluma yarı açık alanlar
 - Daireler, iş yerleri ve çevrelerine ait bahçeler
 - Tarihi bina, mabet ve çevrelerine ait bahçeler
 - Hastane ve kür yerlerine ait bahçeler

- Okul bahçeleri
- Spor kulüplerine ait bahçeler

2. Doğal alanlar (dağlar, denizler, göller, akarsular, ormanlar, stepler, çayırlar,vb,..) olarak da sınıflandırılmışlardır (PAMAY, 1978).

Açık alanlar toplumun yararlanma olanağına göre sınıflandırılacak olursa, genel alanlar ve özel alanlar olmak üzere ikiye ayrılabilir (PAMAY, 1978).

1. Genel alanlar (Toplumun yararlandığı açık alanlar)
 - a) Su yüzeyleri ve kıyıları (deniz, göl, gölet, akarsu, baraj, bend, havuz, plaj ve açık hava banyoları,vb,..)
 - b) Ormanlar (işletme, park ve av ormanları)
 - c) Koruluklar (kent veya orman korulukları) (>30 da)
 - d) Parklar (kent, kasaba, semt ve mahalle parkları) (<30 da)
 - e) Çayırliklar-yeşil yamaçlar, manzara seyir nokta veya mahalleri
 - f) Genel bahçeler (kent bahçeleri, botanik bahçeleri, arboretumlar, hayvanat bahçeleri, gazino ve restoran bahçeleri,vb,..)
 - g) Mezarliklar ve şehitlikler
 - h) Sergi parkları, lunaparklar
 - i) Meydanlar
 - j) Çocuk (oyun) bahçeleri
 - k) Oyun ve spor alanları
 - l) Okul bahçeleri, okul oyun ve spor alanları

- m) Yeşil kuşaklar ve perdeler (alleler, refüjler, koruyucu perdeler,vb,..)
- n) Hastane, tarihi saray ve müze bahçeleri
- o) Hava alanları; uçak, otobüs terminal alanları
- p) Açık hava tiyatroları, konser yerleri, arenalar
- q) Taşıt park yerleri (oto, otobüs, kamyon, motosiklet, bisiklet,vb,..)

2. Özel alanlar (toplumun yararlanamadığı, özel şartlarda yararlanılan alanlar)

- a) Konut bahçeleri (ev, köşk, yalı, yazlık,vb,..)
- b) Özel koruluklar (özel avlanma alanları, vb,..)
- c) Tarımsal kültür alanları (meyve, sebze, çiçek bahçeleri ve fidanlıklar,vb,..)
- d) Kulüp ve benzeri kuruluşlara ait bahçeler
- e) Koloni bahçeleri (fabrika, toplu iş yerleri, kışla bahçeleri, talim yerleri,vb,..)
- f) Askeri bölgelerdeki açık alanlar (garnizon bahçeleri,vb,..)

Yapılan çeşitli açık alan sınıflandırmalarına göre kıyı mekânları ya hiç ele alınmamış ya da çok genel başlık altında bir gruba dahil edilmiştir. Günümüzde rekreatif amaçlı kullanımlar için düzenlenen ve çoğunlukla yeşil bir kuşak görünümünde olan kıyı mekânlarının da bu sınıflamalar içinde yer alması gerekmektedir (PAŞALIOĞLU, 1993).

Aynı şekilde dünyanın çeşitli ülkelerinde gerek turizm ve gerekse rekreatif potansiyeli ile ön plana çıkıp, açık hava müzelerinden ve kent

parklarından bazı özellikleri ile ayrılan minyatür parklar da açık alan sınıflandırmalarında tam olarak yerini bulamamıştır. Ancak, özel nitelikli olmaları ve belli bir ana fikir çerçevesinde oluşmaları nedeniyle minyatür parklar, tematik parklar kapsamında da değerlendirilmeye alınabilmektedir.

Ülkemizde bulunan Miniaturk Parkı ise, aynı zamanda kıyı mekânında bulunmakta ve kıyı mekânları da açık alan sınıflandırmaları içerisinde yerini bulamamaktadır. Bu nedenle Miniaturk'ün, yapılan açık alan sınıflandırmaları içerisinde tam olarak yerini bulmak zorlaşmaktadır.

1.1.2. Açık Alanların Fonksiyonu

Açık alanların, boş zaman aktivitelerine olanak sağlamaları önemli fonksiyonlarından biridir (KRENICHYN, 2004).

ULRICH (1979) ve JACKSON (2001)'a göre, Frederick Law Olmsted, 19. yüzyılda doğayı seyretmenin ve doğada yapılan aktivitelerin kent yaşamının günlük stresini azalttığını öne sürmüştür (JACKSON, 2003).

ULRICH (1984)'e göre, hastanelerde pencerelerinden doğayı ve ağaçları görebilen hastaların, diğer yapıları gören hastalara göre daha hızlı iyileştikleri tespit edilmiştir. Kentsel açık ve yeşil alanların estetik ve psikolojik faydalarının yanında sosyolojik de faydaları bulunmaktadır. Kentsel açık ve yeşil alanların kullanımı, insanlar arasındaki sosyal iletişimi de artırmaktadır. İnsanların ortak olarak kullandığı yeşil alanlar, sosyal bağları geliştirmektedir (CHIESURA, 2004).

ÖZTAN (1968)'a göre açık alanların fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir. Açık alanlar;

- a) Bir kentin fiziksel yönden dengesini sağlarlar.
- b) Işık, hava, gürültü ve yaya güvenliği açısından önemli roller üstlenirler.
- c) İklimi insan yaşantısı için olumlu yönde etkilerler.
- d) Rekreasyon için organize edilmiş dış mekânlar sağlarlar.
- e) Kentin tüm işlev alanları arasında bağlantı kurarlar.
- f) Kentin içindeki bir insanla çevresi arasında ölçü yönünden denge kurarlar.
- g) Kente estetik yönden etki ederler (ÖZBİLEN, 1991).

1.1.3. Parklar

Parklar, oyun mekanları ve spor alanlarını bünyesinde barındırması, toplumun kültürel öğelerini yansıtması, ekolojik çeşitliliği sağlamasıyla açık alanların temel öğelerinden birini oluşturmaktadır. Topluma, zihinsel ve fiziksel gelişimlerine katkı sağlamak dışında, eğlenme ve sosyalleşme olanağı da sağlamaktadırlar (AYDEMİR ve ark., 2004).

İlk parklar, yalnızca doğanın sessizliğinden ve güzelliğinden zevk alma, gezinti ve sosyalleşme alanları olarak kullanılmışlardır. 1800'lü yılların ikinci yarısından sonra oyun, spor ve kültürel işlevler 'park' kapsamında ele alınmaya başlanmış ve parkların ayrılmaz parçası haline gelmişlerdir (Çizelge 1) (AYDEMİR ve ark., 2004).

Çizelge 1. Park Kademelenmesi ve Kapsamı (AYDEMİR ve ark., 2004).

Ölçek	Donatı	Kapsam
Bölge	Orman-koruluk alanlar, bölge parkı, milli park	Doğada yürüme, yaşama, tırmanma, avlanma, vb. (doğa ile baş başa olma) aktif ve pasif sportif eylemlere olanak tanımalı, donanımlı kamp alanı (mutfak, wc, duş) bulunmalı (80-120 birimlik).
Kent	Kent parkı	Kültürel (konser, gösteri, sergi, vb.), sportif (çeşitli spor ve oyun, balık tutma, yürüyüş vb.), piknik ve eğlence işlevlerine olanak tanımalıdır. İnsanların birbirleriyle sosyalleşmesine olduğu kadar bireysel mahremiyetlerinin de korunduğu ortamlar bulunmalıdır.
	Kent ormanı / korusu	Kent içinde biyolojik çeşitliliğin yaşatıldığı doğa adası /adalarıdır. Az yoğun kullanılmalı, ekolojik taşıma kapasitesinin üzerine çıkılmamalıdır.
	Kentsel bölge parkı	Kent parklarındakilerden farklı, bazı kırsal rekreasyonel kullanımları içeren, ekolojik taşıma kapasitesine bağlı olarak düzenlenmiş parklardır.
	Tematik parklar: • Hayvanat bahçesi • Botanik bahçesi • Tarihi bahçeler • Sanat parkları • Eğlence parkı	Hayvan ya da insan öncelikli olabilir. Hayvanat bahçesi içinde, hayvanlara hizmetin çocuklar ve gençlere yapıldığı kent çiftliği de yer alabilir (bu özüllü çocuk eğitiminde etkin bir araçtır).
		Dinlenme, bilgilenme ve alışveriş olanakları bulunması kullanım potansiyelini artırır.
		Tarihi yapılarla beraber ön plana çıkmaktadırlar.
		Sanat akımlarının park içerisinde sergilenmesiyle oluşur
Semt (45-50 bin nüfus)	Semt parkı	Doğaya yakın olma, piknik, spor, oyun gereksinimlerine yanıt vermelidir (trafik eğitim alanı, rekreasyon merkezi, kır kahvesi vb. tesislerde bulunabilir)
	Oyun parkı	Spor alanı ve macera oyun alanı oyun parkı bünyesinde yer alabileceği gibi ayrı da olabilirler.
Mahalle (10-15 bin nüfus)	Mahalle parkı (birkaç mahalleye hizmet verebilir)	Spor, seyir, dinleti, oyun, sosyalleşme, dinleme, vb. etkinliklere uygun düzenlenmelidir.
	Macera oyun alanı	Çocukların gerçek araç-gereçlerle yetişkinlerin denetiminde oynadıkları alanlardır.
Komşuluk Birimi	Komşuluk birim parkı	Kısa süreli dinlenme, seyir, sosyalleşme, spor, donanımlı ve donanımsız oyun eylemleri yer alır.
Konut Grubu	Dinlenme alanı	Konuta yakın, konutun uzantısı anlamında dinlenme, sosyalleşme, çocukları gözleme, vb. etkinlik alanı
	Çocuk oyun alanı	Çocuklara yönelik kişisel gelişimlerini destekleyici mekânlardır.
	Çocuk oyun yeri	Çocuk oyun alanına göre daha küçük ölçülerde mekânlardır.

DUNNETT ve ark. (2002)'na göre, İngiltere'de, Ulusal Park Komisyonu'nca, parkların yeniden yapılandırılması politikası kapsamında, ülke çapında yapılan araştırmada parkların kullanım amaçları belirlenmiştir. Bu amaçlar;

- Doğal çevreden zevk almak; manzara, ağaçlar, çiçekler ve yaban yaşamını seyretme, doğayı inceleme, taze hava, vb.
- Sosyal etkinliklerde bulunmak; çocukları çocuk bahçesine götürme, arkadaşlarla / aileyle yeşil ve sakin bir ortamda bir arada olma, piknik yapma, buluşma, vb.
- Her şeyden uzaklaşmak; kendi başına kalma / rahatlama, kentsel yaşamdan / kentin kirliliğinden kaçma.
- Yürüme etkinlikleri; köpeğini gezdirme, sağlıklı yaşam için yürüme, örgütlü / örgütsüz grup yürüyüşü (sosyal yürüyüş), parktan transit geçme (yolu kısaltmak için park içinden yürüme).
- Pasif ve informal zevkler; çevrede olan biteni izleme, kitap / gazete okuma, güneşlenme, uçurtma uçurma, bir şeyler yeme-içme, vb.
- Spor dahil aktif zevkler; saha sporları, bisiklet, paten, kaykay, vb.
- Etkinliklere katılmak; parkta yer alan gösteri, dinleti, kermes, dans gibi örgütlü / örgütsüz etkinliklere katılmak / izlemek/ dinlenmektir (AYDEMİR ve ark., 2004).

Parkın, konumuna, işlevine, büyüklüğüne ve kullanıcı özelliklerine göre bu amaçların önceliği değişse de, yukarıda sıralananlar her ülke ve kültür için geçerli amaçlardır (AYDEMİR ve ark., 2004).

Park deneyimleri stresi azalttığı gibi, kent insanlarını gençleştirip, dinçleştirmekte; ayrıca onlara huzur ve sükûnet sağlamaktadır (CHIESURA, 2004).

1.1.3.1. Minyatür Parklar

Minyatür park, herhangi bir model ya da minyatür yapıların kamuya açıldığı peyzaj alanı olarak tanımlanabilmektedir. Minyatür parklar, çeşitli kasaba ve kentlerin küçük ölçüleri olarak düzenlendikleri gibi, küçük ölçülerde bazı yapıların sergilendiği alanlar da olabilmektedir (ANONYMOUS, 2005a).

Bulunduğumuz zaman birimi içerisinde, tarihi ve kültürel açıdan zengin ülkelerin önemli sayılan mimari yapılarının her birinin tek tek bulundukları yöreye gidilip görülmesi zaman kısıtlı olduğu için zor olmaktadır. Bu nedenle, peyzaj mimarları, mimarlar, şehir planlamacıları ve müzeciler tarafından hem kendi halkına, hem de turistlere, gezilen ülkenin tarihsel ve kültürel kimliğini tanıtan önemli mimari eserlerin büyük ölçekte maketleri yapılarak bu amaca yanıt verecek biçimde minyatür açık hava müze uygulamaları birçok ülkede başlatılmıştır (ANONYMOUS, 2005b).

Ülkelerin tarihi ve kültürel zenginliklerini minyatür ölçekli maketlerle sergiledikleri minyatür kentler, son yıllarda dünyada yükselen değerlerden biri olarak kabul edilmektedir (ANONYMOUS, 2005c).

Minyatür parkların 1900’lü yıllardan beri geliştiği düşünülmektedir. Nitekim insanlar, küçük minyatür yapılar ve trenleri kendi özel bahçelerinde kullanmışlardır. İlk gerçek “minyatür parklar” ise yine bu tarihlerde kamuya

açılmıştır. En eski orijinal minyatür park, İngiltere'nin yaklaşık 45 km. kuzeybatısı'nda Bekonscot'da 1929 yılında açılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. En Eski Minyatür Park Bekonscot'ın 1952 Yılından Bir Görünümü (ANONYMOUS, 2006a).

Dünya'da 35 adet minyatür park bulunmaktadır. İlk olan Bekonscot'tan sonra Hollanda'da Madurodam ve diğerleri açılmıştır. Yeni minyatür parklar, çoğu zaman çeşitli nedenlerle açılmakla birlikte bir kısmı, yardım amaçlı para kazanmak için ya da ticari bir işletme olarak, bir kısmı ise turistleri bilgilendirme amaçlı açılmaktadır. Ancak günümüzde, Avrupa'da ve tüm dünyada hem çocuklar hem de yetişkinler için eğlence ve oyun alanlarıdır (ANONYMOUS 2003, 2005a).

Çizelge 2. Dünya Üzerindeki Bazı Minyatür Parklar

(BULUT ve YILMAZ, 2006).

Dünya üzerindeki minyatür parklar	Ülke	Minyatür parkların özellikleri
Miniatürk	Türkiye	Türkiye'nin tarihi ve kültürel modelleri sergilenmektedir.
Minimundus	Avusturya	5 kıttadan 171 minyatür eser sergilenmektedir ve 1958'de tasarlanmıştır.
Mini Europe	Belçika	Avrupa'nın 15 farklı ülkesinden seçilen kültürel ve tarihi çeşitliliği sunar. Avrupa Birliği örneklerinden oluşur.
Mini Israel	İsrail	İsraildeki modellerden oluşturulmuş bir minyatür parktır.
Parc des Mini Chaetaux	Fransa	6 adet minyatür tren yolu bulunmaktadır. 44 model sergilenmektedir. 2000'in üzerinde bonsai çalı ve ağaç ile bitkilendirilmiştir. Her yaş grubuna yönelik eğlence ve serbest zaman aktiviteleri yer almaktadır.
France Miniature	Fransa	Fransa'ya ait önemli minyatür eserlerin sergilendiği bu park 5 ha lık alanıyla Avrupa'nın en büyük minyatür parkıdır. Fransa'ya ait en ünlü 150 tarihi eser ve en uzun tren yolu bu parkta yer almaktadır. Alanda 20.000 minyatür ağaç ve geniş su yüzeyleri (minyatür nehirler) bulunmaktadır
Swiss Miniatur	İsviçre	1959 yılında açılmıştır.120 adet model, 1500 çeşit bitki ve 15.000 çiçek bulunmaktadır
Bekonscot Model Village	İngiltere	6 adet minyatür köy içerisinde minyatür tren yolu, minyatür hayvanat bahçesi yer almaktadır. 1929 yılında Rolling Callingham tarafından hobi amaçlı oluşturulmuştur.
Babbacombe Model Village	İngiltere	İngiltere'deki en önemli eserlerin tüm detaylarıyla sergilendiği bir minyatür köydür.
Miniatur Park	Almanya	Yaklaşık 12.000 m ² lik alanda 161 adet minyatür eser sergilenmektedir.
Klein Erzgebirge Ruegen Park	Almanya	Park alanında 70 adet ilgi çekici eser yer almaktadır.
Italia en Miniatura	İtalya	İtalya'nın tamamından alınan 272 adet model sergilenmektedir. 1:25 ten 1:50 ye kadar değişen çeşitli ölçeklerde minyatür eserler bulunmaktadır. İtalya'nın en önemli turizm merkezidir.
Sardegna Miniatura	İtalya	Ziyaretçilerin Sardegna Adası hakkında her şeyi öğrenebildikleri bir minyatür parktır. Alan, 30.000 m ² içerisinde otoparklar, teraslar, oyun alanları ve piknik alanlarından oluşmaktadır.
Capri-Island Miniatura	İtalya	Tarihi eserlerin ve kültürel yaşamın sergilendiği bir parktır
Tobuland	Japonya	Japonyadaki eserlerin sergilendiği bir minyatür parktır.
Madurodam B.V.	Hollanda	Amsterdam'daki kanal boyu evlerinin 1:25 ölçekte sunulduğu minyatür bir kenttir. Tüm modeller çevreleriyle birlikte tasarlanmıştır.
Miniatur park Appelscha	Hollanda	Friesland, Groningen ve Drenthe kentlerinin modellerinden oluşan bir minyatür parktır.
Miniatur Walcheren	Hollanda	Parkta 350 model, 200 mini araç ve 30 adet bot bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli türlerde hayvanların yer aldığı bir hayvanat bahçesi de parkta yer almaktadır.
Miniature World	Kanada	Yaklaşık 80 adet minyatür modelin yer aldığı alanda, her yaş grubundan insan için serbest zaman aktiviteleri ve eğlence için olanak vardır.

Çizelge 2 (Devamı). Dünya Üzerindeki Bazı Minyatür Parklar (BULUT ve YILMAZ, 2006).

Catalunya en Miniaturra	İspanya	İspanya'daki ilk minyatür parktır. Ülkedeki çeşitli tarihi yapıların ve binaların modelleri sunulmaktadır.
Pueblochico-Tenerife	İspanya	Kanarya Adaları'nın minyatür tasarımıdır. Adaların mimari dokularını, faunasını ve florasını yansıtmaktadır.
Cockington Green	Avustralya	Minyatür bahçelerle süslenmiş, minyatür yapıların olduğu minyatür tatil köylerinden oluşmaktadır.1979 yılında açılmıştır. Çok sayıda ağaç, çalı, tek yıllık ve çok yıllık çiçekler alanda bulunmaktadır.

1.2. Kıyı Mekânları

Genel bir tanımlama ile kıyı; karalarla denizleri birbirinden ayıran bir çizgidir. Kıyı mekânı, deniz hareketlerinin çeşitli etkenlere bağlı olarak kara parçası üzerinde meydana getirdiği şekillenmeler sonucunda oluşur (PAŞALIOĞLU, 1993).

TÜMER (1975)'e göre kıyı; denizlerin, yapay ve doğal göllerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçasıdır (ARDA, 1997).

Morfolojik, iklimsel, hidrolojik ve çevrebilimi açısından sulara yakınlık derecelerine göre sınıflandırılan, su ve karanın birleştiği kıyı çizgisinin kara kısmında kalan alanlar kıyı tanımı içinde yer almaktadır (ALKIŞ, 1997).

1.2.1. Kıyı Kullanımları

Toplumların yaşayış biçimlerindeki değişimler, kıyılardaki kullanım türlerini de değiştirmiştir. Genel olarak kıyılar, önce su ürünlerinden yararlanma ve ulaşım için kullanılmışlardır. Teknolojik gelişmeler, ulaşım,

depolama nedenlerinden dolayı sanayi türü kullanımların kıyılarda yer almasını sağlamıştır. Aynı zamanda dinlenme amacıyla kıyıların kullanımı, kentleşme ve sanayileşmenin artması sonucu ortaya çıkmıştır (PAŞALIOĞLU, 1993).

1.2.1.1. Kıyıda Yer Alan Kullanım Türleri

Genel olarak kıyılarda yer alan kullanım türleri;

- a) Ulaşım
 - b) Savunma
 - c) Sanayi ve Servisleri
 - d) Gıda maddeleri kaynağı
 - e) Hammadde kaynağı
 - f) Enerji
 - g) Atık Depolama
 - h) Dinlenme, Sağlık, Eğlence olarak sıralanabilmektedir
- (PAŞALIOĞLU, 1993).

1.2.1.2. Toplumun Kıyıdan Yararlanma Biçimleri

Toplumun kıyıdan yararlanması dolaylı ve dolaysız olarak iki şekilde olmaktadır.

- a) Dolaylı olarak yararlanma; sanayi, turizm, ulaşım gibi eylemlerin, üretimlerinin insan tarafından kullanılmasıdır.

- b) Dolaysız olarak yararlanma; toplumun her kesimince, sınıf farkı, gelir düzeyi göz önünde bulundurulmaksızın dinlenme, eğlenme, sağlık, spor,vb,.. amaçlı kullanımdır (PAŞALIOĞLU, 1993).

1.2.2. Kıyı Düzenleme İlkeleri

Kıyı mekânı, halkın kullanımına açık kamusal bir alandır. Kamusal alan ise; toplu yaşamının getirdiği etkinliklerin meydana geldiği, cinsiyet farkı gözetilmeden, her yaş ve meslek grubundan kişilerin yararlanabildiği, gerekli durumlarda denetimli olarak kullanılabilen, kent içinde yer alan mekânlar bütünüdür.

Toplum yararını hedefleyen kamu mekânları düzenlenirken, bu mekân kullanıcılarının sosyo-kültürel özellikleri, istekleri, gereksinimleri ele alınmalı ve çevreyle uyum sağlanmalıdır. Kamu alanlarının tasarımı bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Kıyı mekânı yanlış ve plansız kullanıldığında doğal bütünlüğü bozulabilen bir kaynaktır. Bu nedenle kıyı mekânının düzenlenmesinde;

- Gelişebilen
- Açık
- Esnek
- Hareketli ve Dinamik

uygulamaya yönelik bir yöntem araştırması ortaya konulmalıdır (PAŞALIOĞLU, 1993).

1.2.2.1. Kıyı Planlaması Aşamasında Yapılması Gerekenler

Kıyı mekânının düzenlenmesinde mekânın çok boyutluluğu göz önüne alınarak, belirli bir ölçeğe kadar var olması gerekli aşamalar belirlenmelidir. Mevcut planlama, örgütlenme ve yasalar çerçevesinde uygulamaya dönük, sürdürülebilir, ağırlığı belirlenmiş, amaç ve hedefleri ortaya çıkmış, tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir mekân düzenleme yöntemi ortaya konulmalıdır. Planlama yapılmadan önce alanın konumu, bağlantılı olduğu diğer mekânlar ve kentin yapısı da dikkate alınmalıdır (ÖKSÜZ, 2000).

Kıyı planlaması yapılırken, kıyı çizgisinin deniz yönündeki ve kenar çizgisinin kara yönündeki etkileşim alanları dikkate alınarak, kıyıya dik ve derinlemesine planlar üretilmelidir. Bu tip bir yaklaşımla kıyı çevresindeki yoğunluk düşecek, bölge içindeki işlevlerin homojen dağılması sağlanacaktır (AY, 1996).

- 1/5000 Nazım İmar Planı alınarak alanın yeri, konumu ve işlevi saptanmalıdır.
- Kentin genel görünümü ve yayılışı, mevcut açık ve yeşil alanların tespiti, bu alanlarla planlama yapılacak alanın bağlantıları ve konumu belirlenmelidir.
- İklimsel veriler toplanmalıdır.
- Alan ve çevresindeki nüfus verileri elde edilmelidir.
- Alanın boyutları bilinmelidir.
- Dolgu alan özellikleri belirlenmelidir.

- Kullanıcı, tasarımcı grup ve yerel otoritenin kararları ve istekleri belirlenmelidir.
- Fonksiyon alanları belirlenerek ön tasarımı yapılmalıdır
- Donatı elemanları, sert zemin elemanları, kent mobilyaları gibi cansız elemanların renk, doku, ölçü gibi özellikleri belirlenmelidir (ÖKSÜZ, 2000).

1.2.3. Dolgu Kıyılar

Kıyı kanununun uygulanmasına dair yönetmeliğin 14. maddesi gereğince denizlerde, doğal veya suni göl ve akarsularda, sadece kamu yararının gerektirdiği hallerde, Uygulama İmar Planı kararı ile ve adı geçen yönetmeliğin 13. maddesinde belirtilen yapı ve tesislerle, sosyal ve teknik altyapı tesislerinin yapılabilmesi amacıyla doldurma ve kurutma işlemi yapılarak arazi kazanılabilir. Burada önemli olan; planların hazırlanması, incelenmesi ve doldurma ve kurutma işlemlerinin gerçekleştirilmesi aşamalarında ekolojik dengenin korunması, kıyı çevresindeki canlı hayatın olumsuz etkilenmemesidir (FANUSCU, 1997).

1.2.3.1. Dolgu Kıyılarının Planlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Kıyı dolguları, ekolojik dengeye müdahaleyi gerektirdiğinden ve yapılacak herhangi bir hata durumunda geri dönüşümü zor ve ağır hasarlar bırakacağından dikkatli ve uzman bir çalışma gerektirmektedir.

Dolgu alan ve diğer tesislerin yapılmasında öncelikle kıyı hareketleri, su derinlikleri ve zemin hareketleri incelenmelidir. Ayrıca dalga tesisleri ile ilgili olarak projeye esas alınacak dalga yüksekliği ve uzunluğu, dalgaların düşey duvar ve dalgakıranların üzerindeki etkileri belirlenmelidir. Bunların yanında hakim rüzgar yön ve şiddeti, fırtınaların tekrarları, yüksek ve alçak su seviyesinin değişimi, med-cezir süresi ve seviye değişikliği, miktarı, hakim su hareketleri, yön ve hızları ve mille dolma gibi hareketler önem kazanmaktadır. Deniz suyunun, dolgu kıyı tesisindeki inşaat malzemelerini dinamik, organik ve kimyasal olarak etkilemesi de ele alınmalıdır (FANUSCU, 1997).

1.3. Peyzajda Alan Kullanım Kriterleri

Mekânlar, çok çeşitli amaçlar için kullanıldığından her amaca uygun özellikte mekânları seçebilmek için bazı esaslara göre önceden kullanım mekânlarının ve alanlarının sınıflandırılmaları gerekmektedir. Rasgele arazi kullanımı, düzeltilmesi mümkün olmayan güçlükleri beraberinde getirmektedir. Bugün hem Türkiye'nin ve hem de Dünya'nın birçok yerinde erozyon ve sel olayları, toprak, su ve hava kirlenmesi, bitki örtüsü tahribi, mekânların yanlış kullanımı sonucunda ortaya çıkan önemli sorunlardır (KILINÇ, 1978).

Alanlar, çok çeşitli amaçlar için kullanılabilir. Ziraatçılık, ormancılık, rekreasyon, yerleşim ve endüstrileşme çeşitli alan kullanım modelleri ve koşulları isteyen faaliyetlerdir. Bunlar gibi çeşitli amaç ve faaliyetlere hizmet edebilen arazi modeli geliştirebilmek için alan üzerinde bazı analiz, inceleme ve sınıflandırmalar yapılmalıdır (KILINÇ, 1978).

Tüm bu çalışmaların yapılabilmesi için iklim, bitki örtüsü, hidroloji, topografya, toprağın etkileri, mekânı kullanan insan profili ve demografik yapı dikkate alınmalıdır.

Alan kullanmayı planlamadaki amaç, alan kullanma karar ve uygulamasına rehber olmasıdır. Planlama aynı zamanda doğal kaynakların insanlığa en yararlı hale gelmesine ve kaynakların bozulup israf edilmeden gelecek nesillere bırakılmasına da yardım etmektedir. Alan özellikleriyle, kullanma şekilleri arasında karşılıklı ilgi ve ilişkiler hesaba katılmadığında, uygulamada birçok hatalı sonuçlar ve başarısızlıklar meydana gelmektedir. Amaç, arazinin özelliklerine en uygun kullanım şekillerini bulmaktır (KILINÇ, 1978).

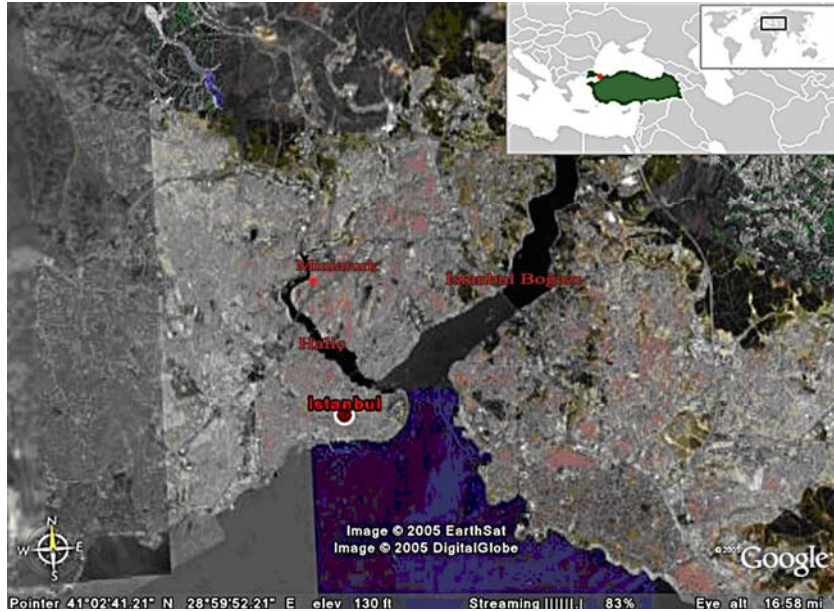
2. MATERYAL VE METOD

2.1. Materyal

Kentsel açık ve yeşil alanlar içerisinde giderek önemleri artan minyatür parkların Türkiye örneği olan Miniaturk, çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanının seçilmesinde, Miniaturk'ün mevcut sorunlarına öneri getirme düşüncesi etkili olmuştur.

2.1.1. Konumu

Araştırma alanı Miniaturk, İstanbul'da Haliç'in kuzey kıyılarında Sötlüce mevkiinde olup, kıyıya paralel konumlanmaktadır. Miniaturk'ün batısında Haliç, doğusunda çift yönlü araç yolu, kuzeyinde ve güneyinde ise kamuya açık kentsel rekreasyon alanları bulunmaktadır (Şekil 2,3).

Şekil 2. Araştırma Alanının Konumu (Google Earth, 2005).

Şekil 3. Miniaturk'ün Konumu (Google Earth, 2005).

Haliç, günümüzden 7000 yıl önce Kağıthane Deresi ile Alibeyköy Deresi'nin kesiştiği bölgeler ile İstanbul Boğazı'ndan gelen deniz sularının birleşmesiyle oluşmuştur. Toplam uzunluğu 7.5 km'ye yakın olan Haliç, Alibeyköy ve Kağıthane derelerinin karada birleştiği uç noktadan kuzeybatı ile güneydoğu yönünde kıvrılarak İstanbul Boğazı'nın Sarayburnu Tophane kıyılarına kadar uzanmaktadır (Şekil 3). Haliç'e, kentin iç kısımlarına doğru bir boynuz biçiminde kıvrımlar oluşturarak ilerlemesi nedeniyle, ilkçağda **“Khrysokeras”**, yani “Altın Boynuz” ismi verilmiştir. Haliç'in en geniş yeri Cibali ile Kasımpaşa arasında yaklaşık 700 m dir. Derinliği ise başlangıç kısmında 1-2 m, boğaz girişinde 60 m yi bulmaktadır. Dibi ise derelerin sürükleyip getirdiği kum, topraklar ve kent atıkları yüzünden yoğun bir çamurla örtülüdür (EROĞLU ve ark., 2004). Bazı yerlerde bu çamur birikmesinden oluşmuş küçük adacıklara rastlanmaktadır.

Haliç kıyılarındaki dolgular ve bu dolgular üzerindeki düz alanlar sabit olmayıp yer yer çökmelere ve kaymalara neden olmaktadır; bunların üzerindeki her türlü yapısal ağırlık da çökme ve kaymaları artırmaktadır (YALÇINLAR, 1976).

2.1.2. Tarihi

Miniaturk'un yer aldığı Haliç, yüzyıllar boyu İstanbul'un en güzel eğlence ve mesire alanı olmuştur. Haliç'in gelişmesinde etrafındaki toprakların verimliliği, doğal güzelliği, su ürünlerinin bolluğu, deniz-kara ulaşımına çok uygun olması ve kullanışlı bir iç limanının bulunması gibi cazip özelliklerinin büyük rolü olmuştur. İstanbul'un doğal bir limanı olan Haliç, ayrıca zamanının en önemli ticaret merkezi olarak kullanılmıştır (EROĞLU ve ark, 2004). İki bin yıla yakın süreyle korunan Haliç, son yüzyılın birkaç çeyreği içinde sanayi atıklarının, kanalizasyon sularının, mezbaha artıklarının etkisi altında doğal niteliğini kaybeden bir çamur birikintisi haline gelmiştir (Şekil 4) (ANONİM, 1994).

Şekil 4. Önceki Yüzyıllara Ait Haliç Görünümü (ANONYMOUS, 2005d).

Haliç'te Bizans'ın sarayları, surları, mahzenleri, kapıları, Osmanlı'nın kapıları, köşkeri, imarethaneleri ve hamamlarının yanısıra, bir çok millet ve dinden insanın barındığı tarihi evleri ve üç büyük dinin ibadethaneleri bulunmaktadır (Çizelge 3) (EROĞLU ve ark., 2004).

Çizelge 3. Haliç'in Tarihsel Süreç İçinde Kimlik Oluşumu (ÖNEM ve KILINÇASLAN, 2005).

Doğal, Tarihi ve Kültürel Kimlik		
Bizans Dönemi (İ.S. 395 - 1453)	Osmanlı Dönemi (1453 - 1923)	Cumhuriyet Dönemi (1923-)
Doğa Doğal bir liman Surlar Yerleşim Bölgesi Kilise ve Sinagoglar	Camiler Silüet Etkisi Sadabad-Mesire Farklı Kùltürler	Sanayi Gecekondular Kirlilik Kentleşme

Tarihte halkın rekreasyon gereksinimlerine geniş ölçüde yanıt veren Haliç kıyıları, derelerin getirdiği maddeler ve sanayi artıklarıyla dolarak, geniş yerleşim alanlarının ve sanayinin de etkisiyle halkın kullanımlarını ortadan kaldırmıştır (AYTAÇ ve ŞENER, 1978).

2.1.3. Doğal Özellikleri

2.1.3.1. Jeoloji ve Jeomorfoloji

Haliç sahilleri, eğik bir kaya yüzeyi üzerinde bulunan, tüm şehir atıkları ile yıkım ve kazıklardan çıkan moloz ve topraktan oluşan suni dolmaların altındaki tortul tabakalardan oluşur. Bunlar çökelme yoluyla oluşan tortul tabakalar olup her boyda kavkı, çürümüş bitki artıkları içerir (PEYNİRCİOĞLU, 1975).

Suni dolgular altında kalan silt ve killi tortul tabakaların birçok yerde hala konsolidasyon safhasında olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle oluşmakta olan konsolidasyon oturmalarına, sualtı şevlerindeki krip hareketlerinin sebep olduğu düşey ve yatay hareketler de ilave olmaktadır. Ayrıca, sahillerdeki yapılar ve ya yeni dolmalar yüzünden su altı şevlerinin stabilitesi daha da bozulmaktadır (PEYNİRCİOĞLU, 1975).

Haliç'te geoteknik sorunların ana kaynağı, Haliç'in kıyı şeridini ve tabanını oluşturan kalın çamur tabakasıdır. Kıyılardaki yapılarda görülen aşırı oturmalar ve kıyı şevlerinin stabilitesinin kolayca bozulabilmesi, Haliç ve çevresini geoteknik bakımdan, İstanbul'un diğer kısımlarından ayırmaktadır (TOĞROL, 1975).

2.1.3.2. Hidroloji

Miniaturk'ün bulunduğu Haliç Havzasını besleyen iki ana dere Alibey ve Kâğıthane dereleridir. Alibey Deresini, Keçe Deresi bir koldan, Pirivilliçça Deresi, Cebeci Deresi, Keçi Deresi, Ayvalı Dere, Fındıklı Deresi ve Yelken Dereler ise diğer koldan beslemektedir. Kağıthane Deresini ise, Ayazağa ve Şeytan Dereleri bir koldan, Paşa Deresi, Kuru Dere, Bakraç Deresi, Orta Dere, Ayvat Deresi, Karasu Deresi, Buzakçı Deresi, Odayeri Deresi ve Topçu Dereleri diğer koldan beslemektedir (YAMANLAR, 1957).

2.1.3.3. Toprak

Haliç civarında zamanla vejetasyon örtüsü açılmış, eğimli alanlarda üst toprak tamamıyla dere tabanlarına taşınmıştır. Bu bölgelerde yamaçlar ya tamamıyla topraksız ve ya bazı yerlerde çok ince bir toprak tabakasıyla kaplıdır (YAMANLAR, 1957).

Miniaturk'ten alınan dört farklı toprak örneğinin A.İ.B.Ü Düzce Orman Fakültesi Toprak Laboratuarında yapılan analizler sonucunda, toprak türü özellikleri ve pH değerleri, uluslararası toprak sınıflandırmasına göre Çizelge 4'de belirtilmiştir.

Çizelge 4. Miniaturk'ün Toprak Türü Özellikleri ve Toprağın pH Değeri.

No	Kum (%)	Kil (%)	Toz (%)	Toprak Türü	pH (1/2,5 H ₂ O)
1	58	27	15	Kumlu Kil	7,07
2	56	27	17	Kumlu Kil	7,15
3	57	25	18	Kumlu Killi Balçık	7,06
4	54	28	18	Hafif Kil	7,20

2.1.3.4. İklim

Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında bir iklime sahip olan İstanbul ili, iklime ayrı özellikler de kazandıran bir boğaz üzerinde yer almaktadır. Böylece Akdeniz ikliminin tali tipi olan Marmara iklim bölgesinde bulunmasına rağmen, bazı özellikler ikliminde farklılıklara neden olmuştur. Söz konusu farklar iklim elemanlarının yıllık ortalama durumlarından çok, ekstrem ve günlük değerlerde kendilerini göstermektedir. İstanbul'un çeşitli bölgelerindeki istasyonlar iklim elemanlarının kent içindeki dağılışlarını da ortaya koymaktadır. Bu ortalama kayıtlara göre İstanbul'un makro ölçekte iklimi, yazları sıcak ve kurak, kışları yağışlı ve ılımandır (Çizelge 5) (ANONİM, 1998).

Çizelge 5. İstanbul’da Yıllık Ekstrem Sıcaklık Değerleri (ANONYMOUS, 2005e).

İstasyon	En Yüksek Sıcaklık	En Düşük Sıcaklık
Göztepe	40.5	-13.9
Florya	39.4	-12.6
Sarıyer	41.5	-11.0
Bahçeköy	40.7	-15.8
Kumköy	41.4	-11.7
Kartal	40.6	-9.0
Şile	45.2	

Basınç (Ortalama Aktüel Basınç)

İstanbul’daki istasyonların uzun yıllar ortalama değerlerine göre ortalama basıncı 1010.0 mb. dır. Uzun yılların ortalama değerlerine göre ekstrem yüksek basınç değerinin Şile meteoroloji istasyonunda ölçüldüğü görülmüştür. İstanbul’da ekstrem değerler çok seyrek olarak görülmektedir. Fakat İstanbul’u etkileyen hava kütlelerine bağlı olarak basınç zaman zaman yükselip alçalmaktadır. Genellikle ortalama basıncın İstanbul’da en yüksek olduğu ay Ekim, en düşük olduğu ay ise Temmuz ayıdır (ANONYMOUS, 2005e).

Sıcaklık

Oldukça geniş bir alana yayılmış olan İstanbul'da, topografyadaki farklılık, deniz etkisi, kentleşmenin dağınık ve yaygın olması, ayrıca endüstriyel alanların varlığı, sıcaklık üzerinde büyük bir etki yapmaktadır.

Genel olarak İstanbul'daki istasyonlardan elde edilen verilere göre, yıllık sıcaklık ortalaması 13.8 °C dir. Aynı durum ortalama en yüksek sıcaklıklarda da görülmektedir. Genel olarak İstanbul'un en yüksek sıcaklığı 45.2 °C olup, Şile istasyonunda kaydedilmiştir. Ortalama en yüksek sıcaklıklar bakımından da istasyonlar arasındaki farklılaşma Kartal ile Şile arasında görülmektedir.

İstanbul'da gece ile gündüz sıcaklıklarının arasındaki farkın en fazla olduğu ay genel olarak Nisan ayıdır. Diğer aylarda gece ile gündüz arasındaki fark çok fazla değildir (ANONYMOUS, 2005e).

Bağıl Nem

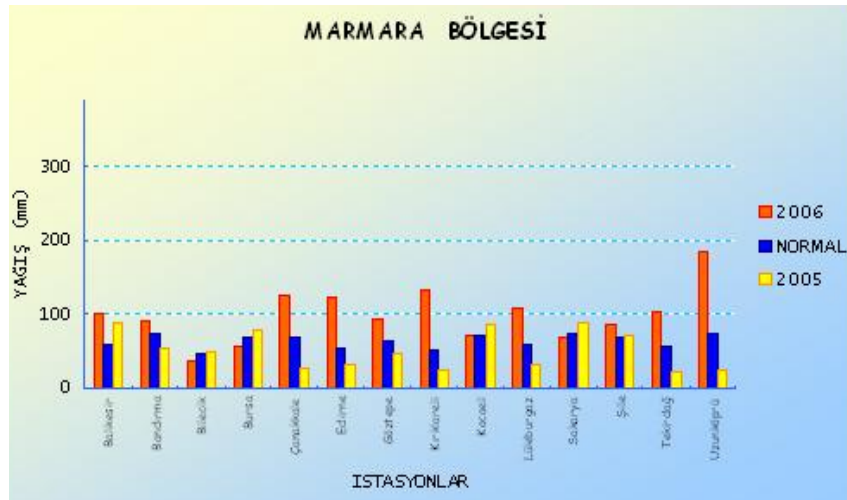
İstanbul'un uzun yıllar verilerine göre, ortalama bağıl nem oranı % 76 dır. Ortalama bağıl nemin en yüksek olduğu yer Bahçeköy istasyonudur. Bağıl nemin en az olduğu yer ise Kartal istasyonudur. Genellikle Kasım ve Aralık ayında bağıl nem yükselmeye başlamakta ve Ocak Şubat ayına kadar devam etmektedir. Genel olarak bağıl nem İstanbul'da kış mevsiminde yüksektir. Bu aylarda bağıl nemde düşme başlamakta ve en düşük değere Temmuz - Ağustos aylarında ulaşılmaktadır (ANONYMOUS, 2005e).

Bulutluluk

İstanbul'da genel olarak hava 5.5 oranında kapalı geçmekte, Karadeniz sahillerinden güneye doğru inildikçe bulutluluk oranı azalmaktadır. Bulutluluğun en fazla olduğu aylar, kış aylarıdır. En az olduğu aylar ise yaz aylarıdır (ANONYMOUS, 2005e).

Yağış

İstanbul ilinde bulunan istasyonların vermiş olduğu ortalamalara göre yıllık ortalama yağış 787 mm dir. İstanbul'da en düşük yağış alan istasyon Florya (641mm) olarak görülmektedir. İstanbul'a düşen ortalama yıllık yağışın % 35'i Kış, %23'ü İlkbahar, % 14'ü Yaz, % 28'i ise Sonbahar mevsimlerinde oluşmaktadır (Şekil 5) (ANONYMOUS 2005e, 2006 b).

Şekil 5. Marmara Bölgesi'nin 2005 ve 2006 Yılları Mart Ayı Ortalama Yağış Miktarları (ANONYMOUS, 2006b).

İstanbul, Karadeniz'in etkisi altında kaldığından, birçok merkeze göre daha fazla yağış almaktadır. İstanbul'un yağış miktarının fazla olmasının bir nedeni de sahillerde hava kütleleriyle deniz arasındaki bağlantıdır. Bu sahillerde yaz aylarında genelde denizin sıcaklığı ile hava kütlelerinin sıcaklığı hemen hemen aynıdır. Ancak bazı aylarda (Temmuz-Ağustos) hava sıcaklığı denizin sıcaklığından daha yüksek olmaktadır. Sonbahar ve kış aylarında denizin sıcaklığı havadan daha yüksektir. Havaların soğumasıyla Ocak ve Şubat aylarında suların havadan daha sıcak olması yağış karakterini etkilemektedir ve kış aylarında yağışların yükselmesine yardımcı olmaktadır. Bir yıl içerisinde kar yağışlı gün sayısı ise 10 günü geçmemektedir (ANONYMOUS, 2005e).

Rüzgâr

İstanbul'un hâkim rüzgârı kuzeydoğu (Poyraz) dur. Uzun yıllar ortalama rüzgar hızı 3.2 m/sec dir. Rüzgâr hızı, Karadeniz kıyılarından güneye inildikçe azalmaktadır. İstanbul ilinde ölçülen en kuvvetli rüzgâr 42.4 m/sec olarak Şile istasyonunda kaydedilmiştir (ANONYMOUS, 2005e).

Yazın genel olarak Poyraz, kışın Karayel, Yıldız ve Lodos esmektedir. Kible ve Lodos yağış getirmekte, Lodos Marmara'da, Karayel ve Yıldız Karadeniz'de fırtına yapmaktadır (ANONYMOUS, 2005e).

Sis

İstanbul bir liman kenti olması dolayısıyla sis oldukça önemli bir iklim faktörüdür. Çoğunlukla alçak yerlerde ve deniz üzerinde sabah erken saatlerde başlayan sis, öğle saatlerine doğru sıcaklığın yükselmesi ile sona ermektedir. İstanbul'da sisin en fazla olduğu aylar Mart, Nisan ve Mayıs aylarıdır. Sis en az görüldüğü aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır (ANONYMOUS, 2005e).

2.1.3.5. Flora ve Fauna

Miniaturk çevresinde, yeşil planlama çok seyrek olup, sadece mezarlıklar ve askeri bölgeler içinde kalan eski büyük bahçeler bulunmaktadır. Yamaçlar erozyon sonucu yozlaşmış ve çoğu kesimler gecekondularla kaplanmıştır. Miniaturk çevresinin endüstri bölgesi olarak gelişmesi, çevrenin bitki örtüsüne zarar vermekte ve çevrenin iklimini değiştirmektedir (TEZCAN ve ark., 1978).

Miniaturk çevresinde genel olarak İstanbul florasında da görülen *Populus nigra*, *Tilia tomentosa*, *Platanus occidentalis* türleri tespit edilmiştir.

Haliç kıyısında yer alan Miniaturk parkının deniz faunasında 1940'lı yıllarda sürüler halinde yunusların girdiği, palamut, torik, orkinos, lüfer gibi balıkların tutulduğu ve halkın kepçeler ile kıydan karagöz, izmarit, istavrit

yakaladığı GÜVENİŞ (1977)'in çalışmasında bildirilmiştir (YÜKSEK ve ark., 2004).

OKUŞ ve ark. (1996) nın çalışmasında ise canlı yaşamın tamamen Galata Köprüsü civarında sınırlı kaldığı bildirilmiştir (YÜKSEK ve ark., 2004).

Daha sonraki yıllarda rehabilitasyon çalışmalarının artması ile 1998 yılının ikinci yarısından itibaren canlı yaşamına uygun koşullar oluşmuş ve tür çeşitliliği önemli ölçüde artmıştır (YÜKSEK ve ark., 2004).

2.1.4. Kültürel Özellikleri

Miniaturk çevresi, gecekondulaşmanın etkisiyle beraber, farklı kültür gruplarının da etkisinde kalmaktadır. Ancak Miniaturk çevresinde tarihi, kültürel değerlerin ve mimari eserlerin var oluşu, diğer taraftan iki ayrı dinsel merkezin (Eyüp-Fener) ve ayrıca pitoresk bazı kesimlerin bulunuşu, turistik potansiyelinin ve boyutunun olduğunun kanıtlarıdır (TEZCAN ve ark., 1978).

Bölge, turizm eylemleri için çok elverişli mekân ve kaynaklara sahiptir. Ülkenin her yerinden ve tüm İslam ülkelerinden gelen turistlerin ziyaretten geri kalmayacakları dinsel bir merkez olarak Eyüp, Ortodokslar için dinsel bir merkez olarak Fener de Miniaturk çevresinde bulunmaktadır (TEZCAN ve ark., 1978).

2.1.5. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

Miniaturk'ün de içinde bulunduğu Haliç bölgesinde, geleneksel yapı devam etmekle birlikte göç olgusu bu yapıda değişiklikler yaratmaya başlamıştır. Bölgede ortalama gelir düzeyi yüksek olmakla birlikte, gelir dağılımı adaletsiz boyuttadır (GÜLER, 2004).

Bununla birlikte ailelerin sıkıntıları yalnızca ekonomik temelli olmayıp, özellikle göç ederek bölgeye yerleşen ailelerde sosyal uyumsuzluk da dikkat çekici boyutlara ulaşmış bulunmaktadır (GÜLER, 2004).

2.2. Metod

Miniaturk parkında, alan kullanımını belirlemek ve alandaki mevcut sorunlarla, alana gelen kullanıcı profili arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzere kullanıcılara uygulanan bir anket çalışması ve Miniaturk alanının toprak yapısını belirlemek üzere bir laboratuvar çalışması yapılmıştır. Ayrıca, araştırma konusu ile bağlantılı daha önce yapılmış literatürler taranmış, alan çeşitli metrik ölçümler ve gözlemlerle yerinde incelenmiştir.

2.2.1. Anket Çalışması

Anket çalışması, Miniaturk alanına gelen kullanıcı grubuna 2005-2006 yılı Kasım-Mayıs ayları arasında yapılmıştır. Bu ayların seçilmesinde, farklı dönemlerde gelen ziyaretçilerin görüşlerinin karşılaştırılması düşüncesi

etkili olmuştur. Alanda öncelikle 30 kişiye ön anket çalışması yapılmıştır. Değerlendirmeye alınan anket formları, ön anket sonucuna göre oluşturulmuştur. Çalışma alanında istenilen verilere ulaşabilmek için en az 250 kişiye anket yapılmasının yeterli olacağı düşünülmüştür. Ancak eksik ve yanlış doldurulmalar göz önüne alınarak 300 kişiye anket yapılmıştır. Alanda kullanıcıların karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla hazırlanan anketler 21 adet sorudan oluşturulmuştur (Ek 1). Anket sorularının hazırlanmasında Demir (2004) ve Oğuz (1998)'un çalışmalarından yararlanılmıştır. Anketler sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamında istatistik analizi olan SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences* - Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket) programı kullanılarak analiz edilmiştir.

2.2.2. Anketin İşlenmesi

Alana gelen ziyaretçilerin özelliklerinin her biri gruplanarak bunlara numaralar verilmiştir. Kullanıcıların alanda karşılaştıkları sorunlar da “1” ile “4” arasında değişen sayılarla kodlanmıştır. Burada “1” alanda hiç sorun olmadığını ifade ederken, “4” çok sorun olduğunu ifade etmektedir. Aynı şekilde Miniaturk'te bulunan hizmet alanlarının ve donatı elemanlarının yeterliliği de “1” ile “3” arasında değişen sayılarla kodlanmıştır. Burada da “1” yeterliliği ifade ederken, “3” ise yetersizliği ifade etmektedir.

2.2.3. Verilerin Analizi

Ziyaretçi özelliklerinin belirlenen grupları % olarak analiz edilmiştir. Ayrıca ziyaretçilerin alanda karşılaştıkları sorunlar ile hizmet alanlarının ve donatı elemanlarının yeterliliğinin de aritmetik ortalamaları alınmıştır. Buna göre alanda karşılaşılan sorunlar ile hizmet alanlarının ve donatı elemanlarının yeterliliğinin kendi içlerinde kıyaslamaları yapılmıştır. Bunların dışında, ziyaretçi özellikleri ile alanda karşılaşılan sorunlar arasında ve yine ziyaretçi özellikleri ile hizmet alanlarının ve donatı elemanlarının yeterliliği arasındaki korelasyon düzeyi de ölçülmüştür. Tüm bu analizler çizelge olarak bulgular bölümünde verilmiştir.

3. MİNİATURK

Miniaturk projesinin hayata geçirilmesindeki ana düşünce geçmişte yaşanmış tüm değerlerin, tarih ve kültürün daha uygun formlarda günümüz insanına sunulmasıdır. Yirminci yüzyılın hız yüzyılı olmasıyla, önce arabalar, sonra uçaklar toplum yaşantısına girmiştir. Kentler büyüdükçe, insan ölçüsünü aşan metropollerin ortaya çıkmasıyla zaman kavramı da bu ölçüler içerisinde kısalmış, her yere ve her şeye aynı anda ulaşmak hem daha kolay ve hem de daha zor olmuştur. İnsanların keşfetme isteğinin devam etmesi sonucunda seyahat etmek, görmek, yeni şeyler hakkında bilgi edinmek ve yaşamdan zevk alma isteği de süregelmiştir (ANONYMOUS, 2003).

Teknolojinin hızlı gelişmesiyle dünya ve tarih ile ilgili daha hızlı ve kolay bilgi edinilmiştir. Birçok yer, televizyon, sinema ya da internet aracılığıyla tanınmıştır. Ancak, bu araçlarla insanlar, ulaşmak istediklerini yeterince yakından algılayamamıştır. Miniaturk, ise tarih ve kültür miraslarının keşfedilip görülmesine yardımcı olarak birçok harika yapının sadece iki saat içerisinde ilgi çekici tüm özellikleri ile görülüp algılanabilmesini sağlamıştır. Arabalar, uçaklar, trenler, yollar, havaalanları, köprüler, kervansaraylar, camiler, manastırlar, sinagoglar, su kıyısı evleri, plazalar, alışveriş merkezleri, insan figürleri tüm alanda kullanılmıştır. Geçmiş bin yıllara ait kültürlerle sonraki yüzyıllara ait kültürler uyum halinde bir araya getirilmiş, böylece renk, ahenk ve kültürel çeşitlilik ortaya çıkmıştır (ANONYMOUS, 2003).

3.1. Alan Seçim Çalışmaları

1940'lı yıllarda Henry Prost tarafından hazırlanan planlarla Haliç kıyıları yanlış bir kararla sanayiye açılınca, doğal ve kültürel yaşamı büyük tahribata uğramış ve sanayi atıklarından dolayı Haliç, hızla dolarak yok olmaya yüz tutmuştur. Bunun getirdiği çevre kirliliği ve tarihi yapıdaki tahribatın önemi ise çok geç anlaşılmıştır (ANONYMOUS, 2005f).

Haliç'in yeniden doğal özellikleri ile hayata kazandırılması, kötü kokunun giderilip güzel görüntülerin getirilmesi amacı ile hayata geçirilen Haliç Projeleri'nden birisi de Sadabat Projesidir. İstanbul ve Haliç'in mesire alanının bir simgesi olan Sadabat'ın, eski kimliğini kazanması amaç edinilmiştir. Bu proje içerisinde hedeflenen çalışmalar şu şekilde sıralanmıştır:

- **Feshane Kültür Merkezi:** Haliç bölgesinde atıl durumda, sular içerisinde bulunan ve Haliç'e doğru kaymakta olan Feshane, yeniden tarihi kimliğine kavuşturulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde halkın fes ihtiyacını karşılamak için kurulan ve bu yüzden Feshane-i Amire olarak bilinen, Defterdar'daki eski dokuma fabrikası, günümüzde büyük bir kültür merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

- **Sütlüce Kültür Merkezi:** Sütlüce Mezbahanesi'nin kültür Merkezine dönüştürülmesi projesi kapsamında 3500 kişi kapasiteli konser ve kongre salonu, 2 adet sinema salonu, barkovizyon salonu, lokanta, sergi ve seminer salonu, amfiteyatro ve 5 katlı açık otopark yapılmaktadır. Merkez tamamlandığında aynı anda 12 bin kişiye hizmet verecektir.

- **Pierre Loti Bölgesi:** Pierre Loti bölgesinde bulunan mezarlıkların yeniden düzenlenmesi, içerisindeki çevre yollarının yeniden düzenlenmesi, mezarlık duvarlarının granit kaplama olarak yapılması, tarihi mezarların bakımı ve onarım işi tamamlanmıştır.

- **Miniaturk:** Haliç Bölgesi'nde İstanbul Maket Kenti ve Rekreasyon Alanı Düzenleme İnşaatı işi kapsamında Sütlüce kıyısında düzenleme çalışmaları ile birlikte Türkiye'den ve yurt dışından seçilmiş 100'ü aşkın yapıdan dünya standartlarına uygun ve kalitede örnek bir maket kent oluşturulmuştur.

Haliç kıyısında hayata geçirilen Miniaturk projesi, Haliç'i arıtmak ve çevresini eski görkemine kavuşturmak için sürdürülen dönüşüm projesinin de önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, aldığı planlama kararlarında Haliç çevresini bir bütün olarak ele alarak, alanı tarihi yarımadanın kültürel özelliklerine göre projelendirmiştir (ANONİM, 2005).

3.2. Altyapı ve Zemin İyileştirme Çalışmaları

Uzun yıllar taşınma ve rusubatla dolan Haliç kıyılarının herhangi bir iyileştirme çalışması olmadan doğrudan kullanıma açılmasının sorunlara yol açabileceği düşüncesiyle, alanda zemin iyileştirme çalışmalarına ağırlık verilerek, Türkiye'de yeni olan bazı teknikler uygulanmıştır (ANONİM, 2005).

Zemin sularının dengelenmesi amacıyla park alanının altında komple filtrasyon sistemi kullanılmış ve bunun yanı sıra zemin koşullarından dolayı

Türkiye’de uygulaması yeni olan vibrasyonlu kazık sistemi tercih edilmiştir. Alana 25-30 m derinliğinde 416 kazık çakılmıştır (ANONİM, 2005).

Bölgede oluşabilecek su taşmalarıyla ilgili sorunları gidermek amacıyla tüm su boruları ve elektrik hatları şaft kanalları oluşturularak zemin altından dağıtımı sağlanmıştır. Ayrıca oluşabilecek su taşmalarıyla ilgili sorunları gidermek amacıyla parkın tüm alanında drenaj sistemleri uygulanmıştır (ANONİM, 2005).

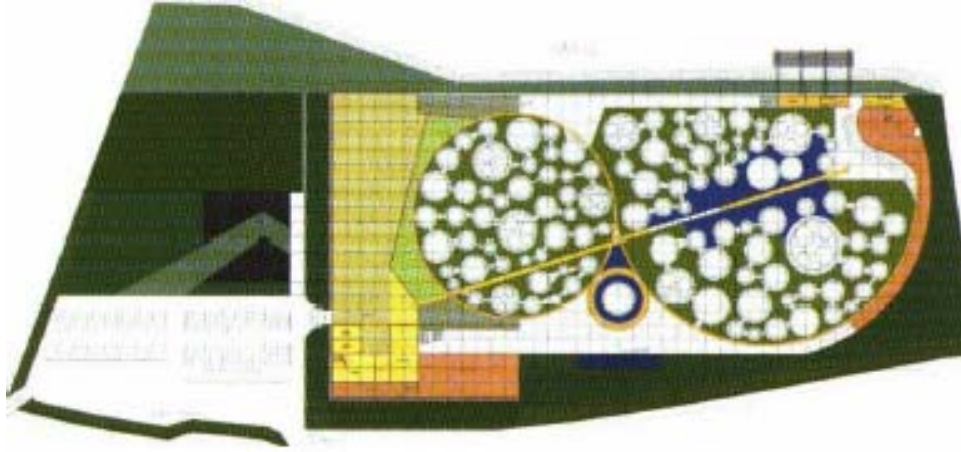
Miniaturk’le beraber çevredeki parkların da su ihtiyacı dikkate alınarak, 1000 m³ lük su deposu yapılmıştır. Kamu kullanımında olan sahil yolu da, proje kapsamında ele alınarak yeniden düzenlenmiştir (Şekil 6) (ANONİM, 2003b).

Şekil 6. Miniaturk’ün Haliç Kıyısında Kamu Kullanımındaki Sahil Yolu (KUTAY, 2005).

3.3. Tasarım Kriterleri

Miniaturk projesi için hazırlanan ilk taslaklar, Avrupa'daki üç önemli örnek incelendikten sonra değerlendirilmeye alınmamıştır (Şekil 7). Proje yeniden tasarlanarak şimdiki çalışmaya esas oluşturan tasarım geliştirilmiştir (Şekil 8). Ancak bu çalışmanın da, o dönemde ülkenin ekonomik krize girmesiyle üzerinde bazı değişiklikler yapılmış ve Miniaturk son haline getirilmiştir (Şekil 9) (ANONİM, 2003c).

Şekil 7. Miniaturk Projesi İçin Hazırlanan İlk Taslaklardan Birisi
(ANONİM, 2001).

Şekil 8. Minaturk'ün Şimdiki Çalışmaya Esas Oluşturan Tasarımı
(OSMANOĞLU, 2005).

Mimar Murat Uluğ tarafından projelendirilen Miniaturk, Anadolu, İstanbul ve Osmanlı Coğrafyasından seçilmiş özel eserlerin oluşturduğu üç ana bölümde ele alınmıştır. Bölümlerin küçük peyzaj düzenlemeleriyle birbirlerinden ayrılması ile sürekliliği sağlanmış, ziyaretçiyi yönlendiren bir güzergâh ile sirkülasyonun sağlanması amaçlanmıştır (Şekil 9) (ANONİM, 2005).

Şekil 9. Miniaturk'ün Vaziyet Planı (1. Otopark 2. Giriş 3. Gişeler 4. Satış birimleri 5. Yönetim 6. Giriş Platformu 7. Restoran açık alanı 8. Çocuk oyun alanı 9. Maket Sergi alanı 10. Kafe 11. Seyir terası) (ANONİM, 2003c).

Ziyaretçilerin alana girdiği anda farklı bir mekâna adım attıklarını hissetmeleri için bir rampayla Miniaturk'e yüksek bir giriş sağlanmış ve alanın kuşbakışı izleneceği bir seyir terası tasarlanmıştır (ANONİM, 2005).

Yerleşme bünyesinde iki tür güzergâh düşünülmüştür. Birinci güzergâh tüm alanın yürüyerek gezilmesini olanaklı kılarken, ikinci güzergâh bir tren yolu olarak biçimlendirilmiştir (ANONİM, 2003d).

MOTLOCH (2001)'a göre, farklı karakterdeki sirkülasyon tipleri kullanıcılar üzerinde de farklı etkilere neden olmaktadır. İki örnek üzerinde durulmaktadır. Bu örnekler; 1. Akıcı Hareket (*Fluid Movement*) adı verilen sirkülasyon tipi (), hızlı ve verimli hareketliliğe olanak sağlarken, boş zaman aktivitesini de hissettirmektedir. 2. Dolambaçlı Hareket (*Meandering Movement*) adı verilen sirkülasyon tipi () ise, kullanıcıya dalgın ve düşünceli bir etki vermekte, kasvetli bir etki bırakmaktadır. Miniaturk'te Dolambaçlı Hareket sirkülasyon tipi uygulanmıştır.

Genellikle maket parkları durağan bir görünüme sahiptir. Ancak Miniaturk'e gerek peyzaj unsurları, gerek kullanılan arkadlı yollar, gerek hareketli maketler, gerekse yürüyüş güzergâhlarının belli bir ritmi yakalamasıyla da canlılık kazandırılmıştır (ANONİM, 2005).

3.3.1. Donatılar

Miniaturk, benzeri olan minyatür parklar içinde en geniş yayılım alanına sahip olup, Türkiye'nin ilk ve tek minyatür kentidir (ANONYMOUS, 2003a). Temeli 30 Haziran 2001 tarihinde atılan Miniaturk, 22 ay içerisinde tamamlanarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. tarafından, 2003 yılında Haliç kıyısında yer alan Söğütözü semtinde halka açılmıştır (Şekil 10). Türkiye ve yurtdışından seçilen 105 tarihi ve kültürel eserin 1/25 ölçekli maketlerinin yer aldığı Miniaturk 60 bin m² alan üzerine kurulmuştur.

Miniaturk'teki mevcut maketlerin 45'i İstanbul, 45'i Anadolu, 15'i ise Osmanlı coğrafyası'ndan alınmıştır (ANONİM, 2006). 15 bin m² maket alanı, 40 bin m² açık ve yeşil alan, 3 bin 500 m² kapalı alan, 2 bin m² havuz ve su yolu ve 500 araçlık otopark bulunmaktadır (ANONİM, 2003a, 2005). Ayrıca Haliç'e bakan 700 m² lik bir alan üzerinde restoran ve kafeterya da mevcuttur (ANONYMOUS, 2005a).

Şekil 10. Miniaturk'ün Açılış Yılındaki Görünümü (KESİM, 2003).

İlk aşamada 73'ü sabit maket olmak üzere, yüzlerce otomobil, tren, uçak ve onbinlerce insan figürüyle ziyarete açılan Miniaturk'un tasarımı 300 esere yer verebilecek kapasitede yapılmıştır (ANONİM, 2005). Miniaturk, yaklaşık olarak 25 trilyon TL'na mâl olmuştur (ANONYMOUS, 2005g).

Miniaturk'ün tüm projelendirme ve altyapı çalışmaları, üstyapıda kullanılacak malzemelerin belirlenmesi, eser seçimi, maketlerin yapımı ve peyzajda kullanılacak bitki türlerinin yetiştirilmesine eş zamanlı olarak başlanmıştır. Altyapı çalışmaları tamamlandıktan hemen sonra, binaların inşasıyla birlikte yürüyüş yollarının yapımı, maketlerin yerlerine yerleştirilmesi ve peyzaj düzenlemesine geçilmiştir. Miniaturk, dünyanın alan olarak en büyük minyatür parkı olmakla beraber, aynı zamanda en hızlı tamamlanan minyatür parkıdır (ANONİM, 2005).

Alanın hemen girişinde, geleneksel Türk mutfağından tadların yanısıra her zevke hitap edecek yemeklerin sunulduğu, Haliç manzaralı, açık ve kapalı servis alanları bulunan bir restoran yer almaktadır. Alanın kuzey kısmında ise, fast-food yiyecek servisi yapılan bir kafeterya tasarlanmıştır. Kafeteryanın güney kısmındaki seyir terası park alanını farklı bir açıdan görme olanağı sağlamaktadır. Seyir terasının alt katı sergi salonu ve cep sineması olarak kullanılırken terasın önünde oluşturulan tribünler ve hemzemin sahnede de açık hava toplantıları ile kültür sanat etkinlikleri düzenlenebilmektedir (ANONİM, 2005).

Tüm bu yapısal elemanların yanında, Miniaturk'te yer alan eserlerle ilgili kitap, kartpostal, puzzle, çıkartma, CD gibi özel ürünlerin yanında, çeşitli hediyelik eşyaların satışının yapılacağı Miniaturk Alışveriş Merkezi de alanda bulunmaktadır (ANONİM, 2005).

'Miniaturk Panorama Zafer Müzesi' de açık alanda sergilenen maketlerden farklı olarak kafeteryanın alt bölümünde kapalı bir mekânda oluşturulmuştur. Bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu gerçekleştiren koşullar, kişiler ve mekânlar tanıtılmaktadır. Müzenin duvarlarına renklerin ve çizgilerin ustalıkla birleşimiyle yerleştirilen resimler, önde duran üç boyutlu maketlerle el ele vererek, geniş bir mekânda Kurtuluş Savaşı dönemini yansıtmaktadır. Çanakkale Savaşı'ndan Kurtuluş Savaşı'nın sonlarına kadar olan dönemi, patlayan bombalar, ateşlenen silahlar gibi efektlerle anlatan bu bölüm, Atatürk Fotoğrafları Sergisi'yle sona ermektedir (Şekil 11) (ANONİM, 2005).

Şekil 11. Miniaturk Panorama Zafer Müzesi'nden Görünüm (KUTAY, 2005).

Miniaturk'ün kendi içinde kapalı bir alan oluşturarak dışarıdan görünmesini engellemek amacıyla özel üretim çitler tasarlanmıştır. Ayrıca çitlerin görsel özelliklerine önem verilerek alan dışından da estetik algılanabilirliğine önem verilmiştir (ANONİM, 2005).

Kendisi için hazırlanmış olan adacıklara, bitkisel tasarım eşliğinde yerleştirilen maketlerin çevresi, eserin doğal çevresine uygun olarak bonsailer ve insan figürleriyle donatılmıştır (ANONİM, 2005).

Miniaturk'te yer yer hareketli figürlere de yer verilmiştir. Alanda, TEM'den 12 metre uzunluğunda, üzerinde 65 aracın seyrettiği bir kesit de yer almaktadır (Şekil 12). Yine diğer bir hareketli figür de, alanda farklı güzergâhlarda yaya yollarının altına, su yollarının üzerindeki minyatür köprülere döşenen, yapay dağların içini tünellerle geçen demiryolundaki trenler olmuştur (ANONİM, 2005).

Şekil 12. Hareketli 65 Aracın Bulunduğu Maket Örneği

(KUTAY, 2005).

Alanda ziyaretçileri bilgilendirmek için de her bir eserin yanında, giriş biletiyle çalıştırılan sesli bilgi sistemi kurulmuştur (Şekil 13). Ziyaretçilere geldikleri ülkeye göre dil seçeneği kodlanmış biletler verilmektedir. Sistemde Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Arapça dilleri yüklü olup, yine aynı sistem, eserlerle ilgili efektleri dinleme olanağı da sunmaktadır (ANONİM, 2005).

Şekil 13. Miniaturk’te Bulunan Sesli Bilgilendirme Sistemi (KUTAY, 2005).

Miniaturk Ekspres adı verilen bir mini tren 24 kişilik kapasitesiyle park içinde çocuklara gezi olanağı sağlamaktadır (ANONYMOUS, 2005a).

Miniaturk’te, dünyadaki diğer minyatür kentlerden farklı olarak, Fahir Atakoğlu tarafından Miniaturk için bestelenmiş özgün müzikler ziyaretçilere eşlik etmektedir (ANONİM, 2005).

3.4. Eser Seçim Kriterleri

Eser seçiminde, maketi yapılabilir nitelikte eserlerin olmasına dikkat edilmiştir. Anadolu ve çevresinde hüküm sürmüş, izler bırakmış her medeniyetin Miniaturk’te yer almasına özen gösterilerek, Miniaturk ile Antik Çağ’dan Bizans’a, Selçuklu’dan Osmanlı’ya, 3000 yıllık yaşanmışlığın izleri Haliç kıyısına taşınmıştır (ANONİM, 2005).

Eser seçim çalışmaları, Prof. Dr. İlber Ortaylı ve Doç.Dr. Haluk Dursun'un danışmanlıklarıyla yapılmıştır (ANONİM, 2005).

Miniaturk'te yer alan başlıca eserler;

Anadolu Eserleri; Mevlana Türbesi, Selimiye Camii, Anıtkabir, İzmit Saat Kulesi, İshak Paşa Sarayı, T.C. Ziraat Bankası Müzesi, Hacı Bayram Camii, Augustus Tapınağı, Yivli Minareli Cami, Çanakkale Şehitleri Anıtı, Safranbolu Evleri, Malabadi Köprüsü, Taş Köprü, Aşık Paşa Türbesi, Halil-ür Rahman Camii ve Balıklı Göl, Diyarbakır Ulu Camii, Yeşil Türbe, Ertuğrul Gazi Türbesi, Çifte Minareli Medrese, Bursa Ulu Camii, İsa Bey Camii, Konya Alaaddin Camii, Muradiye Camii, Yalıbozu Evleri, İzmir Saat Kulesi, Nemrut Dağı Kalıntıları, Sümela Manastırı, Mardin Taş Evleri, Meryem Ana Kilisesi, Karatay Medresesi, Hatuniye Medresesi, Efes Celsus Kütüphanesi, Gök Medrese, Artemis Tapınağı, Halikarnas Mozolesi, Zeus Sunağı, Aspendos, Divriği Ulu Camii, İnce Minareli Medrese, Niğde Alaaddin Camii, Sultan Han, Peribacaları, Döner Kümbet, Pamukkale, Hacı Bektaş-ı Veli Külliyesi (ANONİM, 2004).

İstanbul Eserleri; Atatürk Olimpiyat Stadyumu, Belediye Sarayı, Mimar Sinan Türbesi, Mağlova Kemerli, Süleymaniye Camii, Anadolu Hisarı, Kız Kulesi, Dolmabahçe Saat Kulesi, Kuleli Askeri Lisesi, Beylerbeyi Sarayı, Hıdiv Kasrı, Çırağan Sarayı, Boğaziçi Köprüsü, Atatürk Hava Limanı, Profilo Alışveriş Merkezi, Sultanahmet Camii, Örme Sütun, Burmalı Sütun, Mısır Dikilitaşı, Alman Çeşmesi, Sadullah Paşa Yalısı, Haseki Hürrem Hamamı, Aya

İrini, Yerebatan Sarnıcı, Soğukçeşme Sokağı, Yapı Kredi Bankacılık Üssü, III. Ahmet Çeşmesi, Büyük Postane, Haydarpaşa Garı, Küçüksu Kasrı, Rumeli Hisarı, Taksim Cumhuriyet Anıtı, Ahrida Sinagogu, Ayasofya, Galata Kulesi, Kariye Müzesi, Darüşşafaka Lisesi Binası, St. Antoine Kilisesi, Zeyrek Camii, İstanbul Surları (ANONİM, 2004).

Yurtdışı Eserleri; Şam İstasyonu, Mehmet Ali Paşa Camii, Şam Kapısı, Kubbet-üs Sahra, Mescid-i Aksa, Gül Baba Türbesi, Sultan Murat Türbesi, Gazi Ali Paşa Türbesi, Atatürk'ün Evi, Mostar Köprüsü, Ecyad Kalesi (ANONİM, 2004).

Ayrıca son olarak Galatasaray Lisesi'nin ve Kalender Vapuru'nun minyatür modelleri de alana getirilmiş ve sergilenmeye başlanmıştır (Ek 2).

3.5. Maket Üretimi ve Bakımı

Maket, belirli bir amaçla kullanılan obje veya fiziki sistemlerin bir ölçek içerisinde üç boyutlu görsel tanıtımlarıdır (HACIHASANOĞLU, 1992).

Miniaturk'te maketler, 2002 yılındaki durumları, restorasyon ve restitüsyon sonrası alacakları görünümle ve canlandırma yöntemi olmak üzere üç ayrı yaklaşımla üretilmişlerdir (ANONİM, 2003b).

Örneğin minaresinin büyük bir kısmı 1901 yılında düşen bir yıldırım ile yıkılan Konya İnce Minareli Medrese'nin maketi yapılırken, eksik bölüm kaynaklara dayanılarak restitüe edilmiştir (ANONİM, 2003b).

Efes Meryem Kilisesi gibi ya da dünyanın antik çağdaki yedi harikası arasında sayılan Halikarnas Mozolesi ve Artemis tapınağı gibi bugün çeşitli

sebeplerle ayakta olmayan eserlere de Miniaturk'te yer verilmiştir (ANONİM, 2003b).

Miniaturk'te kullanılan maketler, 10'u yerli, 3'ü yabancı olmak üzere toplam 15 ana firma tarafından üretilmiştir. Yıldız Teknik ve Dokuz Eylül üniversiteleri de ürettikleri deniz araçları ve maketlerle Miniaturk'te yer almışlardır. Ayrıca tren ve uçaklar gibi bazı özel maketler de özel üreticilerden temin edilmiştir. Üretimde, eser türüne göre değişebilmekle birlikte, temelde sanayi modellerinde kullanılan, ısı farklılıklarına dayalı ürünler ve türevleri tercih edilmiştir (ANONİM, 2003b). Bu ürünlerden bazıları, poliüretan, polyester, cibatoool, pileksiglass, forex gibi malzemelerdir (ANONİM, 2003e).

Maketleri yapılacak eserlerin rölöveleri temin edildikten sonra, üç boyutlu çizim programıyla (CNC), tüm detayları bilgisayara aktararak, bilgisayarın bağlı olduğu makineden istenilen ölçekte maketler üretilmektedir.*

Miniaturk'te çeşitli nedenlerle zarar görerek hasarlanan maketler, Miniaturk alanı içerisinde yer alan bir atölyede çeşitli meslek uzmanları tarafından bakım ve onarım altına alınmaktadır (Şekil 14).

*Miniaturk'te Görevli Teknik Ressam Serdar Seyhan ile Sözlü Görüşme, 2005.

Şekil 14. Miniaturk'te Yer Alan Maket Bakım ve Onarım Atölyesi (KUTAY, 2005).

3.6. Alanın Sürdürülebilirlik Çalışmaları

Miniaturk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait özel şirketlerden biri olan Kültür A.Ş. tarafından yönetilmektedir. Miniaturk'te herhangi bir yıllık plan olmamakla birlikte, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Genel Müdürü Nevzat Bayhan, Miniaturk'ün, 2006 yılı nisan ayından itibaren yeni başlayacak dönemine farklı projelerle gireceğini belirtmiştir. Mimar Sinan'ın Kırkçeşmeler'i ile Ortaköy Küçük Mecidiye Camii'nin maketlerini de yeni dönemde sergileyeceklerini, bunun yanısıra geçen yıldan beri süregelen mehter gösterilerinin ve çocuklar için cumartesi günleri gerçekleştirilen kukla gösterilerinin devam edeceğini de ifade etmiştir. En önemli yeniliği ise yetişkin

ziyaretçiler için planladıklarını, Miniaturk'ü sadece çocukların gezmesi gereken bir mekân olmaktan çıkarıp, her yaş grubundan insanlara hitap etmek istediklerini, bunun için de labirent bulmacalar ve çeşitli yarışmalarla tarih meraklılarının hizmetinde olacaklarını belirtmişlerdir (ANONİM, 2006).

Kültür A.Ş. eski genel müdürü Cengiz Özdemir, özel girişimcilerin de destekleri alınarak Miniaturk'e gelen ziyaretçilere saltanat kayıkları ile hizmet edilmesini, alanın sürdürülebilirlik çalışmaları içerisinde tasarlamış ancak bu projesini hayata geçirememiştir. Ayrıca dünyadaki bazı minyatür parklarda da olduğu gibi, çocukların ve gençlerin aktif katılımlarının sağlanacağı sembolik bir yönetim modeli ve interaktif bir eğitim mekânı oluşturmak da daha önce tasarlanan projeler arasındadır (ANONİM, 2003f).

4. BULGULAR

4.1. Anket Sonuçları

4.1.1. Miniaturk'e Gelen Ziyaretçi Profili

Miniaturk alanında ankete katılan kullanıcıların % 42,5'i bay, % 57,5'i bayandır.

Ziyaretçilerin en büyük kısmını % 60,2 ile 15-25 yaş arası oluştururken, en küçük kısmını % 1,3 ile 55 yaşından büyükler oluşturmaktadır. Alana gelen diğer yaş grupları % 16,1 ile 26-35 yaş arası, % 10 ile 15 yaşından küçükler, % 7,7 ile 36-45 yaş arası ve % 4,7 ile 46-55 yaş arası gruplardır.

Alana gelen ziyaretçilerin % 48,7 ile en büyük kısmını lise mezunları ziyaret ederken, % 0,3 ile en az okuma yazma bilmeyenler ziyaret etmektedir. Alana gelen ziyaretçiler sırasıyla % 25,2 ile fakülte, % 9,1 ile ilkokul, % 7,4 ile yüksekokul, % 6,7 ile yüksek lisans ve üzeri, % 2,7 ile ortaokul mezunlarından oluşmaktadır.

Miniaturk'te ziyaretçilerin % 62,2 ile en büyük kısmını öğrenciler oluştururken, % 0,7 ile en küçük kısmını çiftçiler oluşturmaktadır. Alana gelen diğer meslek grupları sırasıyla, % 15,3 ile memur, % 6,1 ile serbest meslek, % 4,4 ile emekliler, % 3,4 ile ev hanımları ve % 1,7 ile işçilerden oluşmaktadır. Ayrıca ankete katılanların % 6,1'i diğer seçeneğini işaretleyerek mimar, mühendis gibi yanıtlar yazmışlar, ancak kategorilerini belirtmemişlerdir.

Miniaturk'e gelen ziyaretçilerin % 25,4'ü evlilerden, % 74,2'si ise bekârlardan oluşmaktadır.

Ankete katılan ziyaretçilerin % 82'si çocuk sahibi değilken, % 0,3'ü 4 ve daha fazla çocuğa sahip olanlardan oluşmaktadır. Ayrıca % 8,7'si 2 çocuklu, % 7'si 1 çocuklu, % 2'si 3 çocuklu bireylerden oluşmaktadır.

Miniaturk'e gelen ziyaretçilerin en yüksek oranla % 35,8'i evlerinde 4 kişi yaşarlarken, % 2,7'si en düşük oranla 7 ve daha fazla kişiyle yaşamaktadırlar. Sırasıyla % 20,3'ü 5 kişi yaşarken, % 17,2'si 3 kişi, % 12,8'i 2 kişi, % 8,1'i 6 kişi ve % 3'ü 1 kişi (tek başlarına) yaşamaktadırlar.

Miniaturk'te ankete katılan ziyaretçilerin ailelerinin toplam aylık geliri en yüksek oranla %26,9 ile 1000-1500 YTL iken, en düşük oranla ise %12,9 ile 0-500 YTL dir. Sırasıyla ziyaretçilerin %24,4'ü 2000 YTL üzeri, %22,2'si 501-1000 YTL arası, %13,6'sı ise 1500-2000 YTL arası gelire sahiptir.

Miniaturk'e gelen ziyaretçilerin % 49'u İstanbul'dan, % 51'i ise yurtdışındaki diğer şehirlerden gelmektedir.

Ankete katılan ziyaretçilerin % 77,1'i alana ilk kez gelirken, % 3'ü alana 3. kez gelmiştir. % 13,5'i alana 2. kez, % 6,4'ü ise alana 4 ve daha fazla kez gelmiştir.

Miniaturk'e gelen ziyaretçilerin en yüksek oranla % 50,9'u arkadaşlarıyla, en düşük oranla % 2,2'si ise tek başına gelirken, % 19,3'ü aileleriyle ve % 12,6'sı ise kız/erkek arkadaşıyla gelmektedir. Ayrıca % 14,9'u diğer seçeneğini işaretleyerek toplu gezi ve tur gezileriyle geldiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Miniaturk’e Gelen Ziyaretçi Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımları.

		Kod	%
Cinsiyet	Bay	1	42,5
	Bayan	2	57,5
Yaş	15’den küçük	1	10
	15-25	2	60,2
	26-35	3	16,1
	36-45	4	7,7
	46-55	5	4,7
	55’den büyük	6	1,3
Öğrenim durumu	Okuma yazma bilmiyor	1	0,3
	İlkokul	2	9,1
	Ortaokul	3	2,7
	Lise	4	48,7
	Yüksekokul	5	7,4
	Fakülte	6	25,2
	Yüksek lisans ve üzeri	7	6,7
Meslek	Serbest Meslek	1	6,1
	Memur	2	15,3
	İşçi	3	1,7
	Çiftçi	4	0,7
	Emekli	5	4,4
	Öğrenci	6	62,2
	Evhanımı	7	3,4
	Diğer	8	6,1
Medeni Durum	Evli	1	25,4
	Bekar	2	74,2
Çocuk sayısı	Yok	0	82
	1	1	7
	2	2	8,7
	3	3	2
	4 ve daha fazla	4	0,3
Kaç kişiyle yaşadığı	1	1	3
	2	2	12,8
	3	3	17,2
	4	4	35,8
	5	5	20,3
	6	6	8,1
	7 ve daha fazla	7	2,7
Aylık Gelir	0-500 YTL	1	12,9
	501-1000 YTL	2	22,2
	1000-1500 YTL	3	26,9
	1500-2000 YTL	4	13,6
	2000 YTL üzeri	5	24,4
Geldiği yer	İstanbul	1	49
	Yurtiçi	2	51
Kaçıncı Geliş	1	1	77,1
	2	2	13,5
	3	3	3
	4 ve daha fazla	4	6,4
Kimle geldiği	Kendim (tek)	1	2,2
	Kız/erkek arkadaşım	2	12,6
	Arkadaşlarımla	3	50,9
	Ailemle	4	19,3
	Diğer (Toplu geziler,...)	5	14,9

4.1.2. Ziyaretçilere Göre Miniaturk’ün Niteliği

Miniaturk’e gelen ziyaretçilerin % 79,7’si, Miniaturk’ün kendilerine öncelikle “kültürel tanıtım alanını” ifade ettiğini belirtirken, % 16,7’si “açık hava müzesini”, % 1’i “kent parkını” ifade ettiğini belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin hiçbirisi alanı öncelikli “kıyı parkı” olarak görmezken, % 2,7’lik bir kısmı ise “diğer” seçeneğini işaretlemişlerdir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Ziyaretçilere Göre Miniaturk’ün Öncelikli İfadesi.

		Kod	%
Ne ifade ettiği	Kent parkı	1	1
	Kıyı parkı	2	-
	Açık hava müzesi	3	16,7
	Kültürel tanıtım alanı	4	79,7
	Diğer.....	5	2,7

Miniaturk’te ankete katılan ziyaretçilere, Miniaturk’ün topluma ve yaşanılan çevreye en büyük katkısının ne olduğu sorulduğunda en yüksek oranla % 53,2’si “Türkiye’yi tanıma/tanıtma olanağı” seçeneğini belirtirken, en düşük oranla % 1,1’i “rekreasyon olanağı” seçeneğini belirtmişlerdir. Bu soruya % 37,8’i “kültürel gelişim” yanıtını verirken, % 7,9’u “hızlı öğrenme olanağı” yanıtını vermişlerdir. Ayrıca “Haliç’i geliştirmesi” seçeneğini ise hiçbir ziyaretçi işaretlememiştir (Çizelge 8).

Çizelge 8. Ziyaretçilere Göre Miniaturk'ün Topluma ve Yaşanılan Çevreye En Büyük Katkısı.

		Kod	%
Katkısı	Kültürel gelişim	1	37,8
	Rekreasyon olanağı	2	1,1
	Türkiye'yi tanıma/tanıtma olanağı	3	53,2
	Hızlı öğrenme olanağı	4	7,9
	Haliç'i geliştirmesi	5	-

4.1.3. Ziyaretçilerin Planlama ve Teknik Açıdan Alanda Karşılaştıkları Sorunlar

Ankete katılan ziyaretçiler, planlama ve teknik açıdan karşılaştıkları sorunlar içinde en çok 1,76 aritmetik ortalama ile alanın dört mevsim gezilememesini sorun olarak görürken, en az sorun olarak 1,27 aritmetik ortalama ile maketlerde hatalı ya da eksik malzeme kullanılmasını görmektedirler. Alanda karşılaşılan diğer sorunlar sırasıyla maketler arasında bağlantı kopukluğu, alanın gece ve gündüz gezilememesi, maketlerin sıralanma düzensizliği, alana ulaşım, maketlerde su birikmesi, alan seçim yanlışlığı ve gezi yollarının genişliği olarak belirtilmiştir (Çizelge 9) .

Çizelge 9. Ziyaretçilerin Planlama ve Teknik Açıdan Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması.

Sorunlar	A.O.
Alana ulaşım	1,47
Alan seçimi yanlışlığı	1,33
Gezi yollarının genişliği	1,32
Maketlerin sıralanma düzensizliği	1,47
Maketler arasında bağlantı kopukluğu	1,55
Maketlerde hatalı ya da eksik malzeme kullanılması	1,27
Maketlerde su birikmesi	1,40
Alanın gece ve gündüz gezilememesi	1,49
Alanın dört mevsim gezilememesi	1,76

1: Hiç sorun yok 2: Biraz sorun var 3: Sorun var 4: Çok sorun var

4.1.4. Ziyaretçilerin Estetik Açıdan Alanda Karşılaştıkları Sorunlar

Ankete katılan ziyaretçiler, estetik açıdan karşılaştıkları sorunlar içinde en çok 1,75 aritmetik ortalama ile çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturmalarını sorun olarak görürken, en az sorun olarak 1,38 aritmetik ortalama ile maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesini görmektedirler. Alanda karşılaşılan diğer sorunlar sırasıyla, bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması, tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması, hizmet yapılarının (restoran, kafeterya, yönetim, vb,...) olumsuz etkileri, maketlerin sıralanma bozukluğu ve bitkilerin maketlerle orantısız görünümü olarak belirtilmiştir (Çizelge 10).

Çizelge 10. Ziyaretçilerin Estetik Açıdan Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması.

Sorunlar	A.O.
Maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesi	1,38
Bitkilerin maketlerle orantısız görünümü	1,48
Bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması	1,70
Maketlerin sıralanma bozukluğu	1,51
Tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması	1,55
Çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturmaları	1,75
Hizmet yapılarının (restoran, kafeterya, yönetim, vb) olumsuz etkileri	1,55

1: Hiç sorun yok 2: Biraz sorun var 3: Sorun var 4: Çok sorun var

4.1.5. Ziyaretçilerin Kullanıcı Olarak Alanda Karşılaştıkları Sorunlar

Ankete katılan ziyaretçiler, kullanıcı olarak karşılaştıkları sorunlar içinde en çok 1,89 aritmetik ortalama ile gölgelik ve dinlenme alanının az olmasını sorun olarak görürken, en az sorun olarak 1,38 aritmetik ortalama ile güvenlik görevlilerinin davranışlarını görmektedirler. Alanda karşılaşılan diğer

sorunlar sırasıyla, giriş ücretinin yüksek olması, yönlendirici levhaların eksik olması, bakımın yetersiz olması, alanın kalabalık ve gürültülü olması ve maket sayısının yetersizliği olarak belirtilmiştir (Çizelge 11).

Çizelge 11. Ziyaretçilerin Kullanıcı Olarak Alanda Karşılaştıkları Sorunların Aritmetik Ortalaması.

Sorunlar	A.O.
Giriş ücretinin yüksek olması	1,67
Yönlendirici levhaların eksik olması	1,60
Maket sayısının yetersizliği	1,45
Kalabalık ve gürültülü olması	1,48
Güvenlik görevlilerinin davranışları	1,38
Gölgelik ve dinlenme alanının az olması	1,89
Bakımın yetersiz olması	1,51

1: Hiç sorun yok 2: Biraz sorun var 3: Sorun var 4: Çok sorun var

4.1.6. Hizmet Alanlarının Yeterliliği

Ankete katılan ziyaretçiler, Miniaturk'teki hizmet alanları içinde en yetersiz olarak kafeterya ve büfeyi bulduklarını, en yeterli olarak ise otopark ve WC'yi bulduklarını belirtmişlerdir. En yetersizden en yeterliye doğru diğer hizmet alanları ise restoran, çocuk oyun alanı, idare binası, satış merkezi ve Zafer Müzesi olarak sıralanmıştır (Çizelge 12).

Çizelge 12. Hizmet Alanlarının Yeterliliğinin Aritmetik Ortalaması.

Hizmet Alanları	A.O.
Otopark	1,43
İdare binası, satış merkezi	1,57
Çocuk oyun alanı	1,57
Restoran	1,65
Kafeterya, büfe	1,69
Zafer Müzesi	1,56
WC	1,43

1: Yeterli 2: Kısmen yeterli/yetersiz 3: Yetersiz

4.1.7. Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliği

Ankete katılan ziyaretçiler, Miniaturk'teki donatı elemanları içinde sayı olarak en yetersiz oturma birimlerini, en yeterli olarak ise döşeme elemanlarını bulduklarını belirtmişlerdir. En yetersizden en yeterliye doğru diğer donatı elemanları ise çöp kutusu, ses düzeni, sesli bilgi sistemi, aydınlatma elemanları ve bitkiler olarak sıralanmıştır (Çizelge 13).

Çizelge 13. Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliğinin Aritmetik Ortalaması.

Donatı Elemanları	A.O.
Oturma birimi	1,95
Çöp kutusu	1,79
Aydınlatma	1,56
Ses düzeni	1,64
Sesli bilgi sistemi	1,62
Döşeme	1,43
Bitki	1,53

1: Yeterli 2: Kısmen yeterli/yetersiz 3: Yetersiz

4.1.8. Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliği

Ankete katılan ziyaretçiler, Miniaturk'teki donatı elemanları içinde görünüm olarak en yetersiz oturma birimlerini, en yeterli olarak ise döşeme elemanlarını bulduklarını belirtmişlerdir. En yetersizden en yeterliye doğru diğer donatı elemanları ise çöp kutusu, sesli bilgi sistemi, ses düzeni, aydınlatma elemanları ve bitkiler olarak sıralanmıştır (Çizelge 14).

Çizelge 14. Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliğinin Aritmetik Ortalaması.

Donatı Elemanları	A.O.
Oturma birimi	1,82
Çöp kutusu	1,73
Aydınlatma	1,55
Ses düzeni	1,60
Sesli bilgi sistemi	1,62
Döşeme	1,46
Bitki	1,51

1: Yeterli 2:Kısmen yeterli/yetersiz 3:Yetersiz

4.1.9. Ziyaretçi Özellikleri ile Planlama ve Teknik Açıdan Karşılaşılan Sorunların İlişkisi

Ziyaretçi özelliklerinden, cinsiyet, çocuk sayısı ve geldiği yer, alanda planlama ve teknik açıdan görülen hiçbir sorunla bağlantılı bulunmamıştır. Ziyaretçilerde yaş yükseldikçe Pln VIII (Alanın gece ve gündüz gezilememesi) ve Pln IX (Alanın dört mevsim gezilememesi) daha çok sorun olarak görülmektedir. Öğrenim seviyesi, planlama ve teknik açıdan karşılaşılan tüm sorunlarla pozitif korelasyon gösterirken, Pln III (Gezi yollarının genişliği) ile bir korelasyon göstermemektedir. Medeni durum, sadece Pln I (Alana ulaşım) ile ilişki göstermekte olup, bekâr ziyaretçiler, evli ziyaretçilere göre Pln I (Alana ulaşım)’i daha çok sorun olarak algılamaktadırlar. Evlerinde daha az kişiyle yaşayan ziyaretçiler, daha çok kişiyle yaşayan ziyaretçilere göre, Pln II (Alan seçimi yanlışlığı), Plan V (Maketler arasında bağlantı kopukluğu), Pln VII (Maketlerde su birikmesi), Pln VIII (Alanın gece ve gündüz gezilememesi) ve Pln IX (Alanın dört mevsim gezilememesi)’u daha çok sorun olarak görmektedirler. Pln VIII (Alanın gece ve gündüz gezilememesi) ve Pln IX

(Alanın dört mevsim gezilememesi), gelir seviyesi yüksek ziyaretçiler tarafından daha çok sorun olarak algılanırken, planlama ve teknik açıdan karşılaşılan diğer sorunlar gelir seviyesine göre bir farklılık göstermemektedir. Ayrıca Pln VII (Maketlerde su birikmesi), Pln VIII (Alanın gece ve gündüz gezilememesi) ve Pln IX (Alanın dört mevsim gezilememesi), alana geliş sayısı arttıkça daha çok sorun olarak görülmektedir (Çizelge 15).

Çizelge 15. Ziyaretçi Özellikleri ile Planlama ve Teknik Açısından Karşılaşılan Sorunların İlişkisi.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçınıcı gelişi
Pln I	-,033	,084	,219**	,159**	,033	-,114	,086	,008	,079
Pln II	-,016	,024	,202**	,049	-,007	-,144*	,005	-,007	,019
Pln III	-,005	-,051	-,032	,082	-,015	,014	-,060	,036	,110
Pln IV	,012	,063	,138*	,066	,040	-,042	,062	,050	,057
Pln V	-,044	,116	,181**	-,042	,046	-,153*	,123	,039	,001
Pln VI	,051	,105	,223**	-,043	,051	,002	,094	,003	,024
Pln VII	-,083	,083	,196**	,028	,040	-,192**	,073	-,054	,122*
Pln VIII	-,050	,174**	,293**	-,011	,074	-,148*	,149*	-,006	,144*
Pln IX	,013	,144*	,322**	-,016	,014	-,157*	,129*	,043	,166**

*p<0,05, **p<0,01

Pln I: Alana ulaşım

Pln II: Alan seçimi yanlışlığı

Pln III: Gezi yollarının genişliği

Pln IV: Maketlerin sıralanma düzensizliği

Pln V: Maketler arasında bağlantı kopukluğu

Pln VI: Maketlerde hatalı ya da eksik malzeme kullanılması

Pln VII: Maketlerde su birikmesi

Pln VIII: Alanın gece ve gündüz gezilememesi

Pln IX: Alanın dört mevsim gezilememesi

4.1.10. Ziyaretçi Özellikleri ile Estetik Açıdan Karşılaşılan Sorunların İlişkisi

Ziyaretçi özelliklerinden sadece medeni durum, alanda estetik açıdan görülen hiçbir sorunla bağlantılı bulunmamıştır. Öğrenim seviyesi, estetik açıdan karşılaşılan tüm sorunlarla pozitif korelasyon göstermektedir. Miniaturk'e gelen bayanlar, baylara göre Est III (Bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması)'ü daha çok sorun olarak görmektedir. Alana gelen ziyaretçilerden yaşça büyük olanlar, küçük olanlara göre Est V (Tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması) ve Est VII (Hizmet yapılarının olumsuz etkileri)'yi daha çok sorun olarak algılamaktadır. Ziyaretçilerin sahip oldukları çocuk sayısının artmasıyla ve alana geliş sayısının artmasıyla Est VII (Hizmet yapılarının olumsuz etkileri) arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır. Miniaturk'e gelen ziyaretçilerin evlerindeki kişi sayısı ile Est II (Bitkilerin maketlerle orantısız görünümü), Est III (Bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması), Est IV (Maketlerin sıralanma bozukluğu) ve Est VI (Çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturması) arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Alana gelen ziyaretçilerden gelir seviyesi yüksek olanlar düşük olanlara göre Est V (Tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması)'i daha çok sorun olarak görmektedirler. Ayrıca İstanbul dışından gelenler, İstanbul'dan gelenlere göre Est II (Bitkilerin maketlerle orantısız görünümü)'yi daha çok sorun olarak görmektedirler (Çizelge 16).

Çizelge 16. Ziyaretçi Özellikleri ile Estetik Açıdan Karşılaşılan Sorunların İlişkisi.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçıncı gelişi
Est I	-,023	,037	,306**	-,031	-,045	-,014	,112	,066	,008
Est II	,027	,079	,281**	-,067	-,017	-,129*	,119	,127*	-,032
Est III	,126*	,079	,224**	-,085	,035	-,127*	,063	,086	-,039
Est IV	,028	,080	,184**	,018	-,002	-,176**	,065	,088	,009
Est V	,011	,133*	,278**	-,010	,031	-,119	,227**	,058	,085
Est VI	-,070	,116	,272**	-,023	,019	-,185**	,121	,066	,071
EstVII	-,034	,205**	,194**	-,016	,188**	-,080	,047	,010	,129*

*p≤0,05, **p≤0,01

Est I: Maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesi

Est II: Bitkilerin maketlerle orantısız görünümü

Est III: Bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması

Est IV: Maketlerin sıralanma bozukluğu

Est V: Tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması

Est VI: Çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturmaları

Est VII: Hizmet yapılarının (restoran,kafeterya,yönetim,vb) olumsuz etkileri

4.1.11. Ziyaretçi Özellikleri ile Kullanıcı Olarak Karşılaşılan Sorunların İlişkisi

Ziyaretçi özelliklerinden medeni durum, gelir seviyesi ve geldiği yerin, alanda kullanıcı olarak karşılaşılan hiçbir sorunla bağlantısı bulunmamıştır. Miniaturk'e gelen bayanlar, baylara göre Kul V (Güvenlik görevlilerinin davranışları)'i daha çok sorun olarak görmektedirler. Alana gelen ziyaretçilerin yaşları Kul I (Giriş ücretinin yüksek olması), Kul III (Maket sayısının yetersizliği), Kul VI (Gölgelik ve dinlenme alanının az olması) ve Kul VII (Bakımın yetersiz olması) ile pozitif korelasyon

gösterirken, Kul V (Güvenlik görevlilerinin davranışları) ile negatif korelasyon göstermektedir. Ziyaretçilerin öğrenim düzeyi arttıkça Kul II (Yönlendirici levhaların eksik olması), Kul III (Maket sayısının yetersizliği), Kul VI (Gölge ve dinlenme alanının az olması) ve Kul VII (Bakımın yetersiz olması) daha çok sorun olarak algılanırken, öğrenim düzeyi düştükçe Kul V (Güvenlik görevlilerinin davranışları) daha çok sorun olarak algılanmaktadır. Ziyaretçilerin çocuk sayısı arttıkça Kul I (Giriş ücretinin yüksek olması) ve Kul VI (Gölge ve dinlenme alanının az olması) daha çok sorun olarak görülmektedir. Ziyaretçilerden daha az kişiyle yaşayanlar, Kul VI (Gölge ve dinlenme alanının az olması) ve Kul VII (Bakımın yetersiz olması)'yi daha çok sorun olarak görmektedirler. Ayrıca Miniaturk'e geliş sayısı arttıkça Kul II (Yönlendirici levhaların eksik olması) ve Kul IV (Kalabalık ve gürültülü olması) daha çok sorun olarak algılanmaktadır (Çizelge 17).

Çizelge 17. Ziyaretçi Özellikleri ile Kullanıcı Olarak Karşılaşılan Sorunların İlişkisi.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçıncı geliş
Kul I	,002	,171**	,071	-,016	,190**	,024	-,045	-,010	,031
Kul II	-,013	,066	,189**	,004	,015	-,112	,050	-,016	,123*
Kul III	-,069	,146*	,191**	,031	,105	-,053	,122	-,018	,075
Kul IV	,048	,049	,030	-,054	,080	-,063	,053	-,025	,157**
Kul V	,130*	-,127*	-,133*	,027	-,094	,107	-,087	-,072	,035
Kul VI	-,007	,166**	,178**	-,082	,168**	-,121*	-,008	,087	,092
KulVII	-,118	,148*	,150*	-,081	,067	-,141*	,090	-,057	,021

*p≤0,05, **p≤0,01

Kul I:Giriş ücretinin yüksek olması

Kul II:Yönlendirici levhaların eksik olması

Kul III:Maket sayısının yetersizliği

Kul IV:Kalabalık ve gürültülü olması

Kul V:Güvenlik görevlilerinin davranışları

Kul VI:Gölge ve dinlenme alanının az olması

Kul VII:Bakımın yetersiz olması

4.1.12. Ziyaretçi Özellikleri ile Hizmet Alanlarının Yeterliliği Arasındaki İlişki

Ziyaretçi özelliklerinden sadece cinsiyet ve öğrenim düzeyinin hizmet alanlarının yeterliliği ile ilişkisi bulunmuştur. Buna göre, bayanlar idare binası ve satış merkezini baylara göre daha yetersiz bulmaktadır. Ayrıca ziyaretçilerin öğrenim seviyesi yükseldikçe Zafer Müzesi'ni daha yetersiz buldukları belirlenmiştir (Çizelge 18).

Çizelge 18. Ziyaretçi Özellikleri ile Hizmet Alanlarının Yeterliliği Arasındaki İlişki.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçınıc gelişi
Otopark	-,002	,026	,071	-,019	-,047	-,034	,078	,103	-,024
İdare binası, satış merkezi	-,197**	,025	,080	-,026	-,025	-,032	,091	,105	,018
Çocuk oyun alanı	-,028	,087	,080	-,054	,067	-,020	,010	-,079	-,029
Restoran	-,030	,035	,030	-,060	,063	,020	-,020	-,055	,059
Kafeterya, büfe	-,057	,101	,025	-,072	,097	-,024	-,006	,018	,064
Zafer Müzesi	-,109	,033	,125*	-,044	-,027	-,030	,030	,039	-,042
WC	-,098	,059	,006	-,041	-,018	,031	-,044	,078	,048

*p≤0,05, **p≤0,01

4.1.13. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki

Ziyaretçi özelliklerinden cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, kaç kişi ile yaşadığı ve alana geliş sayısı ile donatı elemanlarının sayı olarak yeterliliği arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Ziyaretçilerin öğrenim düzeyi ile donatı elemanlarının tümünün sayı olarak yetersizliği görüşü arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ziyaretçilerin gelir seviyesi ile donatı elemanlarından çöp kutularının sayı olarak daha yetersizliği arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca, İstanbul'dan gelen ziyaretçiler, yurtiçindeki diğer şehirlerden gelen ziyaretçilere göre sesli bilgi sisteminin sayı olarak yetersizliğini daha çok ifade etmişlerdir (Çizelge 19).

Çizelge 19. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Sayı Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçıncı gelişi
Oturma birimi	,020	,044	,232**	,068	,009	-,082	,054	-,029	-,021
Çöp kutusu	,088	,016	,235**	,086	-,045	-,103	,136*	,061	-,010
Aydınlatma	-,081	-,035	,193**	-,039	-,046	-,065	,064	-,052	-,086
Ses düzeni	-,019	,028	,222**	-,045	-,026	-,113	,035	,054	,026
Sesli bilgi sistemi	-,058	,067	,220**	-,065	,019	-,104	,065	-,123*	,108
Döşeme	-,035	,003	,144*	-,018	-,068	-,065	,077	-,039	-,013
Bitki	-,009	,017	,209**	-,040	-,047	-,094	,078	-,040	-,074

*p≤0,05, **p≤0,01

4.1.14. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki

Ziyaretçi özelliklerinden yaş, medeni durum, çocuk sayısı, gelir seviyesi ve alana geliş sayısı ile donatı elemanlarının görünüm olarak yeterliliği arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Baylar, bayanlara göre aydınlatma elemanlarının görünümünü daha yetersiz bulmaktadırlar. Ziyaretçilerin öğrenim düzeyi ile donatı elemanlarının tümünün görünüm olarak yetersizliği görüşü arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ziyaretçilerin yaşadıkları kişi sayısı ile sesli bilgi sisteminin görünümü arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca, İstanbul'dan gelen ziyaretçiler, yurtiçindeki diğer şehirlerden gelen ziyaretçilere göre sesli bilgi sisteminin görünüm yetersizliğini daha çok ifade etmişlerdir (Çizelge 20).

Çizelge 20. Ziyaretçi Özellikleri ile Donatı Elemanlarının Görünüm Olarak Yeterliliği Arasındaki İlişki.

	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Kaç kişi yaşadığı	Gelir	Geldiği yer	Kaçıncı gelişi
Oturma birimi	,111	,102	,143*	,078	,040	-,020	,045	,097	,020
Çöp kutusu	,024	,023	,219**	,113	-,039	-,032	,017	,098	,017
Aydınlatma	-,131*	,037	,159*	-,042	-,005	,010	,013	-,059	-,023
Ses düzeni	-,083	,102	,223**	-,060	,071	-,099	,026	-,105	,022
Sesli bilgi sistemi	-,069	,089	,216**	-,067	,052	-,127*	-,050	-,152*	,058
Döşeme	-,073	,074	,181**	-,028	-,065	-,062	-,044	-,032	-,001
Bitki	-,079	,055	,263**	-,047	-,046	-,103	,096	,009	-,063

*p≤0,05, **p≤0,01

4.2. Miniaturk'te Planlama ve Teknik Açidan Belirlenen Sorunlar

Sütlüce semtinde bulunan Miniaturk'e çeşitli saatlerde Seyrantepe-Topkapı, Alibeyköy-Şişhane minibüs hatları ve 41ST, 54HT, 54HŞ, 47, 47E ile 47Ç numaralı İETT otobüsleriyle ulaşım sağlanmaktadır. Ancak alana gelen ziyaretçilerin büyük bir kısmı özel araçlarıyla ya da tur otobüsleriyle gelmekte ve şehir içi ulaşımında sıkıntı çekmektedir.

Yapılan analizlere göre (BAYKAL, 1975) Haliç'in doğal oluşum süreciyle birlikte, kıyıda dolma devam edecektir. Bu oluşum süreci içerisinde toprakla birlikte Miniaturk de zamanla Haliç'e doğru taşınacak, gerek alanda ve gerekse maket görünümünde bozulmalar gözlemlenecektir.

Yapılan ölçüme göre, Miniaturk'te gezi yollarının en geniş olduğu nokta, çocuk oyun alanının girişi olup 4,50 m'dir. Sirkülasyonun yoğun olduğu

üst terastaki girişe bağlanan iki adet rampalı yolun genişliği 3,30 m'dir. Alanda genel sirkülasyonu sağlayan pembe renkli asfalt yol 2 m genişliğindedir. Bu yolla hem yayalara ve hem de tren yoluna sirkülasyon oluşturulmuştur (Şekil 15).

Şekil 15. Yaya ve Tren Yolu Olarak Kullanılan Renkli Asfalt Yol
(KUTAY, 2006).

Sirkülasyonu sağlayan yollar arasında anlamlı bir geçiş oluşturulmamış, zorunlu geçişler için uzunluğu 1 m den daha az, genişliği ise 1,25 m olan yollar oluşturulmuştur (Şekil 16).

Şekil 16. Ara Bağlantı Amacıyla Oluşturulan Yollardan Bir Örnek
(KUTAY, 2006).

Miniaturk'te sergilenen eserler, genel olarak Anadolu eserleri, İstanbul eserleri ve Yurtdışı eserleri şeklinde ayrı ayrı sirkülasyonlarda yerleştirilmiştir. Ancak kendi içlerinde tarihsel, işlevsel ya da bölgesel anlamlı bir sıralama mevcut değildir. Ayrıca, maketlerin yol boyu sıralanmasından kaynaklanan algısal sorunlar da mevcuttur. Yol güzergâhı nedeniyle, maketler sadece belli bir doğrultuda algılanmaktadır.

Miniaturk'te sergilenen maketlerin orijinal yapılarının gerçekte, drenaj sistemleri, çatı olukları, ızgaralar gibi çeşitli su giderleri mevcuttur. Ancak maketlerde bu tip uygulamaların olmaması nedeniyle özellikle geniş avlulu ya da düz çatılı eserlerin yağmur sonrasında su birikmelerine maruz kaldığı gözlenmiştir. Bu su birikimleri sonrasında, maketlerde açık hava

koşullarının diğer kötü etkileriyle beraber, bozulma ve deformasyonlar oluşmuştur.

Açık alan kullanımlarının çoğunda olduğu gibi Miniaturk'te de sonbahar ve kış aylarındaki kullanımlar, ilkbahar ve yaz aylarındaki kullanımlara göre daha düşüktür. Aynı şekilde gece kullanımları da gündüz kullanımına göre daha düşüktür. Alanın dört mevsim gezilmesinde bir sınırlandırma olmamakla birlikte, hafta içi kullanımlarında 09:00 - 19:00, hafta sonu kullanımlarında ise 09:00 - 21:00 saatleri arasında alan ziyarete açıktır.

Yapılan araştırmalara göre ise, Miniaturk'ün Avrupa'da bulunan diğer minyatür parklara göre giriş ücretinin daha ucuz olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 21).

Çizelge 21. Miniaturk ve Diğer Bazı Minyatür Parkların Giriş Ücretleri
(ANONYMOUS, 2006 c, d, e).

	Yetişkinler	Çocuklar ve Öğrenciler
Miniaturk	5 YTL	3 YTL
Bekonscot	5,90 €	3,80 – 4,20 €
Madurodam	12,50 €	9 €

1 € = 1,99 YTL (02.06.06)

4.3. Miniaturk'te Estetik Açıdan Belirlenen Sorunlar

Miniaturk'te bulunan eserlerin büyük bir çoğunluğu tarihi ve kültürel özellikleriyle tanınmaktadırlar. Ancak maketler sergilenirken sadece kendi yapı bütünlüğü içerisinde ele alınmış, alanda kitlesel bir öge olarak kendi halinde

bırakılmıştır. Örneğin, gerçekte aynı mekânda bulunarak bir bütünün parçası olan Dolmabahçe Saray Binası ile Dolmabahçe Saat Kulesi, araya başka maket örneklerinin girmesiyle birbirinden kopuk bir görünüm sergilemektedir. Yine sanatsal ve tarihi özelliği olan saray bahçesi de minyatür sarayla beraber uygulanmamıştır. Gerçek çevreleriyle uygulanmayan maketlere bir diğer örnek ise tarihi yarımada da bir bütün içerisinde bulunan Sultanahmet Camii'nin, (Örme Sütun, Burmalı Sütun, Mısır Dikilitaşı, Alman Çeşmesi) dörtlü örneğinden ayrı ve kopuk olarak sergilenmesidir.

Gerçek çevreleriyle ele alınmayan maketlerin bir kısmı da, Mimar Sinan Türbesi örneğinde olduğu gibi, rasgele etraflarına dikilen ve kontrolsüz büyümeleriyle maketleri oransal olarak daha küçük gösteren bitkilerin baskısı altında kalmışlardır.

Maketlerin çevrelerinin algılanmasındaki sorunlar dışında, iç detaylarının algılanmasında da sorunlar görülmektedir. Özellikle iç avlulu eserlerin algılanmasında bu sıkıntı daha çok yaşanmaktadır.

Maketlerin sıralanma bozukluğu planlamanın yanısıra estetik açısından da sorun olmaktadır. Bir anda tüm maketlerin bakış açısına girmesiyle algılamada dikkat dağınıklığı oluşmaktadır.

Miniaturk'te tüm maketler, doğal ve kültürel özellikleriyle sergilenirken, alışveriş merkezi, banka gibi bazı sponsor firmaların maketleri de alanda bulunmakta ve bu örnekler görsel özelliği ağır basan diğer maketlerle bir arada sergilenmektedir (Şekil 17).

Şekil 17. Miniaturk’te Bir Banka Şubesinin Minyatür Örneği (KUTAY, 2005).

Miniaturk çevresinde bulunan yerleşimler, belli bir imar planı çerçevesinde inşa edilmiş yerleşimler olmayıp, İstanbul’un birçok semtinde de karşılaşılan tamamen aşırı göç sonrasında oluşmuş bir yerleşim örneğini sergilemektedir. Bu sağlıksız yapılaşmalara, Miniaturk’ün arka fonu olarak bakıldığında, estetik olarak da olumsuz bir etki verdiği görülmektedir.

4.4. Miniaturk’te Donatı ve Hizmet Alanlarının Yeterliliği

Miniaturk’te alana gelen ziyaretçilerin dinlenebilmeleri için toplam 14 adet bank, 19 adet masalı oturma birimi tespit edilmiştir. Bu oturma birimleri İSTON şirketi tarafından yapılan ahşap elemanlardır. Ancak bu oturma birimlerinin büyük çoğunluğu çocuk oyun alanında ve sirkülasyonu

sağlayan yolların dışında bulunmaktadır. Bu masalı oturma birimlerinden 5 adeti şemsiye ile gölge altında tutulurken, 7 adeti 4 renkten oluşturulan brandalı bir üst örtü ile gölgelendirilmeye çalışılmakta, ancak güneşin tepede olduğu öğle saatlerinde gölge, bu oturma elemanlarının dışına düşmektedir (Şekil 18). Girişteki terasta bulunan 6 adet ahşap bank yine renkli brandalı örtülerle gölgelendirilmeye çalışılmaktadır. Diğer oturma elemanlarına göre, bu elemanlar alanın tamamını algılayan görüş açısına sahiptir.

Şekil 18. Renkli Üst Örtülerle Gölgeleştirilmesi Amaçlanan

Masalı Oturma Elemanlarından Örnekler (KUTAY, 2006).

Ayrıca sadece kafeteryadan yararlanmak isteyen kullanıcılar için yemek yerken oturabilecekleri plastik masa ve sandalyeler de mevcuttur. Kafeteryanın bulunduğu üst kotla zemin kotu arasında bağlantı oluşturan bir adet amfi sistemi de bulunmaktadır. Bazı ziyaretçilerin dinlenme ihtiyaçlarını bu amfide de giderdiği gözlenmiştir.

Alanın içinde 24 adet, otoparkta ise 8 adet çöp kutusu tespit edilmiştir. Çöp kutularının yapımında da oturma elemanlarının yapımında olduğu gibi ahşap malzeme kullanılmıştır. Çöp kutularının sayısında geçen yıla göre artış olduğu gözlenmiştir.

Alanda farklı tipteki aydınlatmalarla gece kullanımında çeşitlilik sağlanmıştır. Yuvarlak globlu yüksek aydınlatmalar, hem otoparkta ve hem de alan içerisinde kullanılmıştır. Yüksek aydınlatma olarak kullanılan diğer bir aydınlatma çeşidi ise; armatür üzerine, metal üç tane ayakla bağlanan ışık yansıtıcı metal bir panelle oluşturulmuştur. Bu tip aydınlatma elemanlarının duvara monte edilen türleri de girişteki teras üzerinde uygulanmıştır. Maketleri aydınlatmak üzere ise etraflarına spot aydınlatma elemanları yerleştirilmiştir.

Miniaturk'te her eser için ayrı ayrı sesli bilgi sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem bir kart okuyucu ile çalıştırılmakta ve doğal taş görünümü verilen hoparlör sistemi ile de ses dışarıya verilmektedir. Kart okuyucular yerden yaklaşık 1,30 m yüksekliğinde ve siyah renklidir.

Miniaturk'ün tüm sert zeminlerinde farklı tipte döşeme örnekleri görülmektedir. Yaya ve tren yolu olarak ortak kullanılan yolda renkli asfalt döşeme kullanılırken, otoparkta siyah asfalt kullanılmaktadır. Çocuk oyun alanı ve girişe çıkan rampada esnek yapılı ve petrol türevli EPDM adı verilen bir malzemeyle oluşturan bordo renkli döşeme örneği kullanılmıştır. Bu malzemenin özellikle çocuk oyun alanında, esnek yapısı ile düşmelere karşı yaralanma riskini azaltıcı özelliği bulunmaktadır. Girişteki teras, kafeterya bölümü ve tuvaletlerin bulunduğu alanlarda bazalt derzli granit döşeme kullanılmıştır. Bazı yerlerde granitlerin bozulduğu ve çatladığı gözlenmiştir.

(Şekil 19). Yollarda kullanılan diğer bir döşeme çeşidi ise baskı betondur. Aynı şekilde bu döşeme türünde de yer yer bozulmalar mevcuttur. Ana yolları bağlamak üzere oluşturulan ara yollarda podima derzli kayrak taşları kullanılmıştır.

Şekil 19. Granit Döşemelerde Görülen Çatlama ve Bozulmalar

(KUTAY, 2006).

Alanın otoparkında *Robinia pseudoaccacia*, *Acer negundo* ve *Platanus occidentalis* türleri ile bitkilendirme yapılmıştır. Otoparktan alanın girişine çıkan rampanın iki yanında, çakıl, taş ve ahşap parçalarından şekillendirilerek oluşturulan bahçelerde *Bambusa spp.*, *Hydrangea spp.*, *Buxus spp.* türleri göze çarpmaktadır. Girişin bulunduğu terasta saksı içerisinde *Betula pendula*, *Acer palmatum 'atropurpureum'*, *Liquidambar orientalis*, *Taxus baccata* türleri sergilenmektedir.

Boylu ağaçlar, Miniaturk'te alanın iç kısımlarında maketlerle bir arada çok fazla kullanılmazken, daha çok alanın kenar ve köşe bölümlerinde sınırlandırıcı etkileriyle kullanılmıştır. Alanın iç kısımlarında su kenarını çevreleyici olarak *Pinus griffithii* türünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Çocuk oyun alanını çevreleyici olarak *Photinia serrulata* kullanılırken, çocuk oyun alanına bitişik konumda olan bitki labirenti de *Photinia serrulata* türlerinden oluşturulmuştur. Alandaki bazı yol kenarlarında *Ilex aquifolium*, *Lavandula stoechas*, *Cotoneaster horizontalis*, *Buxus sempervirens*, *Punica granatum* türlerinin kullanıldığı tespit edilirken, yerörtücü bitki olarak mevsimlik çiçeklerden *Begonia spp.* kullanıldığı göze çarpmıştır (Şekil 20). Kafeteryanın olduğu bölümde ahşap saksılar içerisine üçlü gruplar şeklinde dikilen *Buxus sempervirens* türlerinin tamamının kuruduğu gözlenmiştir (Şekil 21).

Şekil 20. Yol Kenarlarına Dikilen *Ilex aquifolium* Örnekleri (KUTAY, 2006).

Şekil 21. Kafeteryada Üçlü Gruplar Halinde Dikilen Kurumuş *Buxus sempervirens* Türleri (KUTAY, 2006).

Alanda bitkiler üzerinde sulama iki şekilde yapılmaktadır. Daha çok yerörtücü bitkilerin sulanması için damla sulama sistemi kullanılırken, geniş çim alanların sulanmasında uni spray fiskiyeler kullanılmıştır (Şekil 22).

Şekil 22. Damla Sulama Sistemi İçin Döşenen Borulardan Bir Örnek (KUTAY, 2006).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan birçok açık ve yeşil alan ile park sınıflandırmasına göre, minyatür parkların ismi geçmemekle beraber, tanım ve işlev olarak hem açık ve yeşil alan sistemleri içerisinde ve hem de park sınıflandırması içerisinde yerini aldığı görülmektedir. Minyatür parklar, açık alanlar kapsamında kültürel açık alanlar olup, topluma açık genel alanlardır. AYDEMİR ve ark. (2004)'nın yaptığı park sınıflandırmasına göre ise minyatür parklar, kent ölçeğinde ve tematik parklar kapsamında yer almalıdır.

Minyatür parklar, tüm dünyada modellerinin tür ve çeşidine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, Miniaturk'te sadece yapı modelleri sergilenirken, Bekonscot minyatür parkında minyatür köy içerisinde minyatür tren yolu ve hayvanat bahçesi ile bir bütün halinde sergi yapılmaktadır. Ayrıca, Mini Europe'da tamamen Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden seçilen örnek mekanlar sergilenirken, Mini Israel'de sadece İsrail topraklarında bulunan minyatür modeller sergilenmektedir (Çizelge 2).

AY (1996)'a göre, kıyı mekânı düzenlenirken kıyıya dik ve derinlemesine planlar üretilmelidir. Böylece kıyı çevresindeki yoğunluğun düşmesiyle, bölge içerisindeki kullanımlar da homojen dağılacaktır. Ancak genel itibariyle aynı zamanda bir kıyı mekânı olan Miniaturk, kıyıya paralel bir planla uygulanmıştır.

Ayrıca Miniaturk'ün bir dolgu kıyı üzerine kurulmasıyla ekolojik dengeye de müdahale edilmiş, geri dönüşümü zor ve ağır hasarlar bırakılmıştır.

Haliç, doğal ve antropolojik şartların etkisiyle dolmaya ve bozulmaya devam edecektir (YALÇINLAR, 1976). Haliç'i besleyen mevcut dereler, bu bozulma ve dolma sürecini hızlandırmaktadır.

Haliç kıyısında yer alan yapılarda, düşey ve yatay doğrultuda çökme ve kayma hareketlerinin görüldüğü, bir kısım yapıların tümüyle yıkılıp, bir kısmının da kullanılamaz duruma geldiği ortaya çıkmıştır. Bu hareketlerin nedeni her şeyden önce yapıların oturduğu zeminin taşıma gücünün çok az olmasıdır. Bunun sonucu olarak üç durum ortaya çıkmaktadır (BAYKAL, 1975).

- a) Mevcut yapılara etki eden hareketler, bu yapıların kullanılmaz duruma gelmesine ve zamanla yıkılmasına neden olarak milli serveti yok etmektedir.
- b) Yeni inşa edilecek yapılarda maliyet artmaktadır.
- c) Mevcut arazide oluşum devam edeceği için yapılar üzerinde yeni önlemler alınması gerekecektir.

Alana ait verilerden iklimin, Miniaturk'ün zemin kaymasında ne boyutta etkili olduğu bilinmemekle birlikte Çizelge 5'e göre özellikle kış döneminde sıcaklık değerlerinin sıfırın altına inmesiyle maketlerde yapısal bozulmalar hızlanacaktır.

Alanda yapılan dolgu çalışmasının sonrasında bitkisel toprakla üst örtü oluşturulduğu Çizelge 4'te verilen toprak analiz sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Miniaturk'ün bulunduğu İstanbul'da, elde edilen verilere göre, yıllık yağış en çok kış ve sonbahar, en az yaz ve ilkbahar mevsimlerinde

görülmektedir. Ziyaretçilerin alana daha çok yaz ve ilkbahar dönemlerinde gelmesinde yağış miktarının daha az olması etkilidir.

Miniaturk'te başta Çırağan Sarayı, İstanbul Surları, Selimiye Camii, Anıtkabir, Boğaz Köprüsü ve Atatürk Olimpiyat Stadı olmak üzere birçok eser ciddi hasar görmüştür. Daha önce de Yalıboyu Evleri, Beylerbeyi Sarayı ve Gülbaba Türbesi de çatlaklardan dolayı bakıma alınmıştır. Daha sonraki zamanlarda tamir edilerek tekrar ziyaretçilerin ilgisine sunulan Anıtkabir'de yeniden çatlaklar oluşmuştur. Anıtkabir'in hasar görmesinde, zemin kaymasının yanısıra ve ikinci sınıf malzeme kullanılması da etkilidir. Yine Selimiye Camii'nin minarelerinde çatlaklar, kubbesi ve zemininde yarıklar göze çarpmaktadır. Haliç kıyısına en yakın yerde bulunan İstanbul Surlarında ise daha derin çatlaklara rastlanılmaktadır. Üzerinde derin yarıkların oluştuğu surların bir an önce bakıma alınması gerekmektedir (Şekil 23) (ANONYMOUS, 2005g).

Şekil 23. İstanbul Surlarının Üzerinde Oluşan Çatlaklar (KUTAY, 2005).

Miniaturk'teki eserlerle ilgili hasarları, belediye yetkilileri de doğrulamaktadır. Ancak bu eserlerin kurtarılması için şimdiye kadar sadece tamir yapılmıştır. 100'ün üzerinde eserin yer aldığı alandaki yapıların hepsi 3 yıllık garanti kapsamındadır. Ancak, Anıtkabir ve Atatürk Olimpiyat Stadı'nı yapan İsraili firmaya ulaşamadığı için, bu eserlerin tamiri için harcanan yaklaşık 200 milyar TL değerindeki tutar belediyenin bütçesinden karşılanmıştır (Şekil 24) (ANONYMOUS, 2005g).

Şekil 24. Atatürk Olimpiyat Stadında Görülen Hasar Örneği (KUTAY, 2005).

Ayrıca Yeşil Türbe, Sultan Ahmet Camii ve III. Ahmet Çeşmesi'nin de dış koşulların etkisi altında, çeşitli hasarlar görmesinden dolayı bir an önce bakım altına alınmaları gerekmektedir (Şekil 25, Şekil 26).

Şekil 25. Sultan Ahmet Camii'nde Görülen Hasar Örneği (KUTAY, 2005).

Şekil 26. III. Ahmet Çeşmesinde Görülen Hasar Örneği (KUTAY, 2005).

Miniaturk'te alana gelen ziyaretçilerden bayanlar % 57, 5 oranı ile, % 42,5 oranı ile baylara oranla daha yüksektir (Çizelge 6). Bunda bayanların hafta içi günlerle birlikte, baylara oranla daha çok serbest zamana sahip olmaları etkilidir.

Alana gelen ziyaretçilerin % 60,2 oranı ile en büyük kısmını 15-25 yaş arası ziyaretçiler oluşturmaktadır (Çizelge 6). Bu yaş grubu, daha çok lise ve üniversite öğrencilerinden oluşmakta olup, gezi turları ve arkadaş ortamı ile kalabalık bir grup oluşturarak gelen kitlelerden oluşmaktadır. Bu yaş grubunu oluşturan kitlenin daha çok öğrencilerden oluşması da, ziyaretçi grubunun en büyük bölümünü oluşturmalarında önemli bir etkidir.

Alana gelen ziyaretçilerin % 48,7 ile en büyük kısmını lise mezunları oluşturmaktadır (Çizelge 6). Bu sonuç, Miniaturk'e gelen ziyaretçi profilinin belli bir eğitim seviyesi üzerinde olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni, alanın aynı zamanda bir kültürel tanıtım alanı olması ve eğitim seviyesi yüksek olan insanların kültürel tanıtımlara daha çok ilgi göstermesidir. Bu nedenle ki ziyaretçilerin % 62,2 ile en büyük kısmını öğrenciler oluşturmaktadır (Çizelge 6).

Miniaturk'e gelen bekâr ziyaretçiler, % 74,2 oranı ile evli ziyaretçilere göre daha fazladır. Bu oran yine alana gelen ziyaretçilerin büyük bir kısmının 15-25 yaş arası ziyaretçilerden oluşması ile paralel bir sonuç göstermektedir. Yine bu paralellikte ziyaretçilerin % 82'si çocuk sahibi olmayanlardan oluşmaktadır (Çizelge 6).

Ziyaretçilerin ailelerinin toplam aylık geliri en yüksek oranla % 26,9 ile 1000-1500 YTL iken, en düşük oranla ise % 12,9 ile 0-500 YTL dir (Çizelge 6). 0–500 YTL aylık gelire sahip olanların, alana gelen ziyaretçiler içerisinde sayıca en az düzeyde olmasının en önemli nedeni, alana girişte belli bir ücret ödenmesidir.

Miniaturk’e gelen ziyaretçilerin % 49’u İstanbul’dan, % 51’i ise yurtiçindeki diğer kentlerden gelmektedir (Çizelge 6). Bu durum, iç turizmin hareketliliği ve Miniaturk’ün diğer kentlerde yaşayan insanlar tarafından da ilgi görmesi açısından olumlu bir sonuçtur.

Alana ilk kez gelen ziyaretçiler ile ikinci kez gelen ziyaretçiler arasında ciddi bir oran farkı bulunmaktadır. Bu düşüşün nedenleri araştırılarak, çözüm yollarına gidilmelidir. Alana ilk kez gelen ziyaretçiler, % 77,1 oranında iken, ikinci kez alana gelen ziyaretçiler, % 13,5 oranında kalmıştır (Çizelge 6).

Miniaturk’e gelen ziyaretçilerin % 79,7’si, Miniaturk’ün kendilerine öncelikle “kültürel tanıtım alanını” ifade ettiğini belirtirken, hiçbir ziyaretçi alanı öncelikli “kıyı parkı” olarak gördüğünü belirtmemiştir (Çizelge 7). Miniaturk’ün kültürel tanıtımıyla daha ön plana çıktığı tartışılmaz bir sonuç olmakla birlikte, “kıyı parkı” tanımının öncelikli görülmemesinin bir nedeni de, alanın tamamen çevreleme elemanlarıyla kıyıdan yalıtılmış olmasıdır. Alan gezilirken, Haliç suları ziyaretçiler tarafından algılanmamaktadır.

Miniaturk, Sadabad Projesi kapsamında Haliç’i geliştirmek ve yeniden canlandırmak üzere hayata geçirilen bir çalışma olmakla birlikte, ziyaretçilere Miniaturk’ün topluma ve yaşanılan çevreye en büyük katkısının ne olduğu sorulduğu zaman, “Haliç’i geliştirmesi” seçeneğini hiçbir ziyaretçi

işaretlememiştir. Ziyaretçiler, Miniaturk'ün yaptığı en büyük katkısı “kültürel gelişim” olarak görmektedirler (Çizelge 8).

Ziyaretçilerin planlama ve teknik açıdan karşılaştıkları sorunların başında 1,76 aritmetik ortalama ile en çok alanın dört mevsim gezilememesi gelirken, en az 1,27 aritmetik ortalama ile maketlerde hatalı ya da eksik malzeme kullanılması gelmektedir (Çizelge 9).

Ziyaretçiler, estetik açıdan karşılaştıkları sorunların başında 1,75 aritmetik ortalama ile en çok çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturmasını görürlerken, en az 1,38 aritmetik ortalama ile maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesini sorun olarak görmektedirler (Çizelge 10).

Çevrede bulunan yerleşimlerin kötü görüntü oluşturması, Miniaturk'e arka fon özelliğinde, önümüzdeki zaman dilimi içerisinde de olumsuz etki bırakmaya devam edecektir. Haliç'in tarihi dokusu dikkate alındığında hem sosyal ve hem de tarihi açıdan bölge ile daha titiz olarak ilgilenilmelidir (GÜLER, 2004).

Maketlerin kendi içlerinde tarihsel, işlevsel ya da bölgesel anlamlı bir sıralaması olmaması neticesinde algısal sorunlar oluşmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için alanda sirkülasyon ve planlama yeniden ele alınmalıdır.

Ziyaretçiler, estetik sorunlar içerisinde maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesini en az sorun olarak görmekle birlikte, alanın kalite kriterlerini artırmak üzere, maketler gerçek çevreleriyle alanda yerleştirilmelidir; böylece maketlerin inandırıcılıkları daha yüksek olacaktır.

Maket ve zemin ilişkilerindeki inandırıcılık eksikliği, tamamlayıcılığı sağlayan sert zemin detaylarının ve aksesuarların yetersizliği, sevimlilikten

ikna ediciliğe kadar birçok rolü oynayacak bodur bitki kullanımındaki nitelik-nicelik eksikliği başlıca göze çarpan sorunlar arasındadır (ÖZDEMİR, 2002-2004).

Alanda kullanılan bazı bitkiler, beraberlerinde kullanılan maketlerin algılanmalarını zorlaştırarak, orantısız boyutlarıyla estetik olarak da olumsuz izlenim uyandırmaktadırlar (Şekil 27).

Alanda, bitkilendirmeden kaynaklanan diğer bir sorun ise fonksiyona uygun olmayan dikim sorunlarıdır. Kimi yerlerde, yaprakları dikenli olan *Ilex aquifolium* türleri yol kenarlarına dikilmiştir. Özellikle dikenli bitkilerin, yol kenarlarına dikilmesi uygun değildir.

Şekil 27. Mimar Sinan Türbesi'nin Bitkilerin Baskısı Altındaki Görünümü
(KUTAY, 2005).

Ziyaretçiler, kullanıcı olarak karşılaştıkları sorunlar içinde en çok 1,89 aritmetik ortalama ile gölgelik ve dinlenme alanının az olmasını sorun olarak görürken, en az sorun olarak 1,38 aritmetik ortalama ile güvenlik görevlilerinin davranışlarını görmektedirler (Çizelge 11). Miniaturk'te alana gelen ziyaretçilerin dinlenebilmeleri için toplam 14 adet bank, 19 adet masalı oturma birimi tespit edilmiştir. Alana bir günde ortalama 2500-3000 ziyaretçinin de geldiği yaz günleri göz önünde bulundurulunca, dinlenme alanlarının sayıca ne kadar az olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Ankete katılan ziyaretçiler, Miniaturk'teki donatı elemanları içinde sayı olarak en yetersiz oturma birimlerini bulduklarını da belirtmişlerdir (Çizelge 13).

Ziyaretçi özelliklerinden, cinsiyet, çocuk sayısı ve geldiği yer, alanda planlama ve teknik açıdan görülen hiçbir sorunla bağlantılı bulunmazken, ziyaretçilerde yaş yükseldikçe, alanın gece ve gündüz gezilememesi ile alanın dört mevsim gezilememesi daha çok sorun olarak görülmektedir. Bu sonuçta, yaşça büyük olan insanların, yaşça küçük olan insanlara göre daha serbest zaman dilimlerinde hareket edebilme özgürlüğüne sahip olmaları etkilidir. Ziyaretçilerin öğrenim seviyesi yükseldikçe, alanda karşılaşılan planlama ve teknik kaynaklı sorunlar da daha çok algılanmaktadır. Öğrenim seviyesinin yüksek olması planlama ve teknik kaynaklı sorunları saptamada doğal ve olması gereken bir etkidir. Alana gelen bekâr ziyaretçiler, evli ziyaretçilere göre alana ulaşımı daha çok sorun olarak algılamaktadırlar. Bunda bekâr olan ziyaretçilerin, evli olan ziyaretçilere göre alana daha çok özel araçlarıyla değil, toplu taşıma araçlarıyla gelmeleri etki etmektedir. Maketlerde su birikmesi sorunu da, alana geliş sayısı arttıkça daha çok problem olarak algılanmaktadır.

Alana geliş sayısı arttıkça, ziyaretçilerin alanı yağışlı havalar sonrasında da görme olasılığı artmaktadır (Çizelge 15).

Normal şartlarda herhangi bir yapısal elemanın, yağış gibi çeşitli dış etkilere maruz kalması durumunda olabilecek zararları önlemek için üzerinde su giderleri düşünülerek detaylandırması yapılır. Ancak Miniaturk'teki maketlerde bu tip çözümler geliştirilmediği için özellikle yağış sonrası maketler üzerinde su birikintisi görüntülerine rastlanmaktadır. Bu su birikintileri, zamanla maketler üzerinde yıpratıcı etkiye yol açacak ve yeni bozulmalar oluşacaktır. Alana yeni eklenecek maketlerde, bozulmaların önüne geçebilmek için, maketler yapılırken iç mekanlarda sergilenen maketler gibi düşünülmemeli, tüm ince detayların oluşturulduğu gibi maketlerin su giderleri de oluşturulmalıdır (Şekil 28).

Şekil 28. Yağış Sonrası Miniaturk'ten Maket Örneği (KUTAY, 2005).

Planlama ve teknik açıdan karşılaşılan sorunların algılanmasında olduğu gibi, estetik açıdan karşılaşılan sorunların algılanmasında da öğrenim seviyesinin artması önemli bir etkidir. Ailelerinde daha az kişiyle yaşayanlar, daha kalabalık ailelerle yaşayan ziyaretçilere göre genel olarak estetik kaynaklı sorunları daha iyi algılayabilmektedirler. Ziyaretçilerin sahip oldukları çocuk sayısının artmasıyla, hizmet yapılarının (restoran, kafeterya, yönetim, vb.) olumsuz etkileri daha çok fark edilmektedir. Bunda çocuk sahibi olan bireylerin, hizmet yapılarını daha çok kullanması etkilidir (Çizelge 16).

Miniaturk'e gelen bayanlar, baylara göre güvenlik görevlilerinin davranışlarını daha çok sorun olarak görmektedirler. Bayanların, daha hassas ve duyarlı yapıya sahip olmaları ve görevli davranışlarından daha çabuk etkilenmeleri bu sonucun oluşmasında önemli bir faktördür. Aynı şekilde ziyaretçilerin, yaşları küçüldükçe yine güvenlik görevlilerinin davranışlarını daha çok sorun olarak algıladığı görülmektedir. Bunda, küçük yaştaki kullanıcıların özellikle çocukların maketleri daha yakından inceleme ve serbest hareket etme isteklerinin görevliler tarafından engellenmesi durumu etkilidir. Ziyaretçilerin çocuk sayısı arttıkça giriş ücretinin yüksek olması ile gölgelik ve dinlenme alanının az olması daha çok sorun olarak görülmektedir (Çizelge 17). Çocuklu aileler, gölgelik ve dinlenme alanlarına daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Çocuk sayısının artmasıyla, gölgelik ve dinlenme alanlarının azlığının daha çok sorun olarak görülmesinin nedeni, çocuklu ailelerin özellikle bu tip kullanımlara daha çok ihtiyaç duymasıdır.

Miniaturk'e geliş sayısı arttıkça yönlendirici levhaların eksik olması ile alanın kalabalık ve gürültülü olması daha çok sorun olarak algılanmaktadır (Çizelge 17). Yönlendirici levhaların eksik olmasıyla alanda sirkülasyon daha büyük bir sorun oluşturmaktadır. Özellikle ilkbahar ve yaz dönemleri ile bayram ve tatil günleri gibi dönemlerde kalabalık ve gürültü daha etkili hale gelmekte, ayrıca alanın taşıma kapasitesini zorlamaktadır (Şekil 29).

Şekil 29. Miniaturk'te Tatil Dönemlerinde Çok Yoğun Kullanım Sonucu Ortaya Çıkan Bir Görünüm (KESİM, 2004).

Ziyaretçilerin öğrenim seviyesi yükseldikçe Zafer Müzesi'ni daha yetersiz buldukları belirlenmiştir (Çizelge 18). Bunun nedeni öğrenim seviyesinin artmasıyla, bilgi düzeyinin yükselerek beklentilerin artmasıdır. Ziyaretçilerle birebir yapılan sözlü görüşmelerde, Zafer Müzesi'nin yerinin çok yanlış bulunduğu, bazı ziyaretçilerin alana ikinci ya da üçüncü gelişlerinde varlığından haberleri olduğu öğrenilmiştir.

Alanda donatı elemanlarının yetersizliğinin ifadesinde de en çok öğrenim seviyesi etkili olmuştur. Genel olarak öğrenim seviyesinin artmasıyla donatı elemanlarının gerek sayı ve gerekse görünüm olarak yetersizliği daha çok ifade edilmiştir (Çizelge 19, Çizelge 20).

Ortada Haliç için yapılandırılmış bir minyatür park olmakla birlikte, bu minyatür park için eksiklikleri bulunan bir de Haliç bulunmaktadır. Altyapı sorunları da göz önüne alınarak, Miniaturk'ün gerek alan seçimiyle ve gerekse iç tasarımıyla, yani tüm peyzaj planlama ve tasarım kriterleriyle yeniden ele alınması gerekmektedir. Çevresinde bulunan gecekondü yerleşimlerinden farklı olarak uygulama öncesinde, etüd çalışmasının olması beklenen Miniaturk'ün mevcut durumu iyileştirilmelidir. Haliç kıyılarında devam eden oluşum süreciyle birlikte, Haliç'te rekreasyon alanlarının oluşturulması, olumlu bir yaklaşım olarak görülürken, bu rekreasyon alanlarının da kendi içlerinde en uygun planlarla çözümlenmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak Miniaturk, Türkiye için önemli bir gelişme, yeni bir yaklaşım, ekonomik bir gelir kaynağı, rekreasyonel mekân olanağıdır. Ancak, bu çalışmada da tespit edilen sorunlar giderilmediği sürece sürdürülebilirliği de gerçekçi olmayacaktır.

Mevcut sorunlara yönelik yapılması gereken öncelikli çözümler; Miniaturk'ün çevresel ağaçlandırması ile yerleşim yönünde arka fonunun güzelleştirilmesi, sirkülasyon düzeninin sağlanması (levha vb. ile), donatı elemanlarının kullanıcı sayısı ile orantılı olarak alanda bulunması, bitkilendirme ve yapı elemanlarının düzenli bakımlarının sağlanması olarak sıralanabilir.

Mevcut sorunlara getirilecek önerilerle uluslararası düzeye ulaşarak turizm girdisine de katkı sağlanacaktır. Böylece, Miniaturk, dünyadaki diğer örnekleri arasında marka değerini artırarak ismi ve logosuyla ön plana çıkacaktır.

KAYNAKLAR

- ALKIŞ, Z., 1997. Kıyı Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sisteminin Önemi. Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları I. Ulusal Konferansı. Türkiye Kıyıları 97 Konferansı Bildiriler Kitabı. 24-27 Haziran. Ankara.
- ANONİM, 1994. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. Cilt 3. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.
- ANONİM, 1998. Kağıthane Bölge Parkı Küçükköy, Alibeyköy ve Kağıthane Dereleri Yeşil Kuşak Çalışması Avan Projesi Analitik Etüd Raporu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projeler Daire Başkanlığı Yatırım Planlama Müdürlüğü. İstanbul.
- ANONİM, 2001. Arredamento Mimarlık, Eylül-2001. ISSN 1300-3801.
- ANONİM, 2003 a. İstanbul'un İlk'leri ve En'leri. Kentim İstanbul. İstanbul Büyükşehir Belediyesi. İstanbul.
- ANONİM, 2003 b. Türkiye'nin Vitriini. Miniaturk (Bir Kuruluş Öyküsü). KÜLTÜR A.Ş. Yayını. İstanbul.
- ANONİM, 2003 c. Yapı Dergisi. 262. Sayı. ISSN 1300-3437. İstanbul.
- ANONİM, 2003 d. Mimarlık ve Kent Dizisi 12. İstanbul 1950-2003. Boyut Yayınları. İstanbul.
- ANONİM, 2003 e. Gezinti Dergisi. Sayı: Güz 2003. İstanbul.
- ANONİM, 2003 f. Gezinti Dergisi. Sayı: Yaz 2003. İstanbul.
- ANONİM, 2004. Miniaturk Rehber. Kültür A.Ş. İstanbul.
- ANONİM, 2005. Miniaturk Yönetim Merkezi Raporu. İstanbul.
- ANONİM, 2006. "Miniaturk'te dev adımlar". Türkiye Gazetesi. 14.03.06
- ANONYMOUS, 2003. The Showcase of Turkey. Miniaturk (The story of how it came to be) . KÜLTÜR A.Ş. İstanbul.
- ANONYMOUS, 2005a. Minyatür Parkların Tanımı. www.miniatureparks.org 26.01.2005
- ANONYMOUS, 2005b. Minyatür Parklar. www.pldturkiye.com 20.07.05
- ANONYMOUS, 2005 c. Minyatür Parklar. www.gastronomi.boyut.com.tr 24.06.05

- ANONYMOUS, 2005 d. Haliç'in Tarihi. <http://www.iski.gov.tr> 29.06.05
- ANONYMOUS, 2005 e. İstanbul'un İklimi. <http://istanbul.meteor.gov.tr> 29.12.05
- ANONYMOUS, 2005 f. Haliç'in Bozulması. www.eyup.bel.tr/g-rehber/hizmet 24.06.05
- ANONYMOUS, 2005 g. Miniaturk'ün Maliyeti. <http://www.yapi.com.tr> 20.07.2005
- ANONYMOUS, 2006 a. Bekonscot'ın Fotoğrafı. www.i-a-m-p.org 14.03.06.
- ANONYMOUS, 2006 b. İstanbul'un İklimi. www.meteor.gov.tr 20.04.2006.
- ANONYMOUS, 2006 c. Bekonscot'ın Giriş Ücreti. www.bekonscot.com 19.06.06.
- ANONYMOUS, 2006 d. Madurodam'ın Giriş Ücreti. www.madurodam.nl 19.06.06
- ANONYMOUS, 2006 e. Miniaturk'ün Giriş Ücreti www.miniaturk.com.tr 19.06.06
- ARDA, Z., 1997. Geçmişten Günümüze Rekreasyon Anlayışı ve Son Dönem Park Anlayışının Kadıköy Kıyı Şeridinde Yer Alan Parklar Üzerinde İrdelenmesi. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- AY, B., 1996. Kıyı Alanları ile İlgili Mevzuat, Kıyı Kentlerinin Sorunları ve Kıyı Planlamasına Işık Tutacak İlkelerin Saptanması. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- AYDEMİR, Ş., S. ERKONAK AYDEMİR, D. ŞEN BEYAZLI, N. ÖKTEN, A.M. ÖKSÜZ, C. SANCAR, M. ÖZYABA, Y. AYDIN TÜRK, 2004. Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı. Akademi Kitabevi. ISBN: 975-95396-7-5 . Trabzon.
- AYTAÇ, H., ŞENER, F., 1978. İstanbul Kıyılarının Rekreasyonel Değerlendirilmesi. Kentlinin Sağlığı ve İhtiyaçları Açısından Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları İ.Ü. Yayın No: 2587 O.F. Yayın No: 270. İstanbul.

- BAYKAL, O., 1975. Haliç Kıyısındaki Yapı Hareketlerine İki Örnek. Haliç Sempozyumu (10-11 Aralık 1975). İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi. İstanbul Geoteknik Su ve Çevre Mühendisliği Sorunları Araştırma Grubu Sempozyumları No: 1. İstanbul.
- BULUT, Z., YILMAZ, H., 2006. Miniature Parks and the Sample of Miniaturk. Journal of Applied Science 6(1): 62-65, 2006. ISSN 1812-5654. Asian Network of Scientific Information.
- CHIESURA, A., 2004. The Role of Urban Parks for the Sustainable City. Landscape and Urban Planning 68 (2004): 129-138.
- ÇELEM, H., OĞUZ, D., 2000. Yaşlı Kullanıcılar İçin Açık ve Yeşil Alan Tasarımı. 2000'li Yıllarda Yaşadığımız Çevre ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu (24-26 Mayıs 2000). Ankara.
- DEMİR, Z., 2004. Düzce'nin Yeni Kentleşme Sürecinde Açık ve Yeşil Alanlarına Yeni Fonksiyonlar Kazandırılması. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- EROĞLU, V., H. SARIKAYA, İ. ÖZTÜRK, E. YÜKSEL, G. ERYILMAZ, 2004. Haliç'in Dünü, Bugünü ve Yeniden Doğuşu. Dün ve Bugünü ile Haliç Sempozyum Bildirileri (22-23 Mayıs 2003). Kadir Has Üniversitesi. İstanbul.
- FANUSCU, E.M., 1997. Florya, Bakırköy, Zeytinburnu, Samatya Sahil Parklarının Peyzaj Planlama Açısından İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Seri: A Cilt: 47 Sayı: 2. İstanbul.
- GOOGLE EARTH, 2005. Miniaturk Uydu Görüntüsü.
- GÜLER, F., 2004. Haliç Civarında Yaşayan Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı. Dün ve Bugünü ile Haliç Sempozyum Bildirileri (22-23 Mayıs 2003). Kadir Has Üniversitesi. İstanbul.
- HACIHASANOĞLU, O., 1992. Mimari Maket Yapım Teknikleri. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi Sayı:1494. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi. İstanbul.
- JACKSON, L.E., 2003. The Relationship of Urban Design to Human Health and Condition. Landscape and Urban Planning. 64 (2003): 191-200
- KILINÇ, M.Y., 1978. Arazi Kullanma Çeşitleri ve Esasları. Kentlinin Sağlığı ve İhtiyaçları Açısından Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları İ.Ü. Yayın No: 2587 O.F. Yayın No: 270. İstanbul.

- KRENICHYN, K., 2004. Women and Physical Activity in an Urban Park: Enrichment and Support Through an Ethic of Care. *Journal of Environmental Psychology* 24(2004): 117-130.
- MOTLOCH, J.L., 2001. *Introduction to Landscape Design*. Second Edition. USA. ISBN 0-471-35291-8.
- OĞUZ, D., 1998. Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.
- OSMANOĞLU, E., 2005. An Architectural Study on Mininature Parks and Miniature Models: Miniaturk. The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University An Unpressed Thesis for the Degree of Master of Architecture. Ankara.
- ÖKSÜZ, K., 2000. Kent ve Peyzaj Planlaması Çerçevesinde Kıyı Dolgu Düzenlemelerinin İncelenmesi: Maltepe-Bostancı ve Samatya Dolgu Alanları Sahil Parklarının Peyzaj Planlama Açısından İrdelenmesi. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- ÖNEM, A.B., KILINÇASLAN, İ., 2005. Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. İ.T.Ü. Dergisi/a Mimarlık Planlama ve Tasarım. Cilt:4 Sayı:1 115-125. İstanbul.
- ÖZBİLEN, A., 1991. Kent İçi Açık Alanlar ve Dağılımı, Tarihi Eserler ve Gelişen Yeni Yapılaşma “Trabzon Kentinde Bir Uygulama Örneği”. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Genel Yayın No: 155 Fakülte Yayın No: 177. Trabzon.
- ÖZDEMİR, G., 2002-2004 . Liliputlar “Uykuluk” Diyarında... TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi. 2002-2004 Dönem Bülteni. İstanbul.
- PAMAY, B., 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. İ.Ü. Yayın No: 2487 O.F. Yayın No: 265. İstanbul.
- PAŞALIOĞLU, A., 1993. İstanbul’da 1980-1992 Arası Düzenlenen Kıyı Mekanlarının Kullanıcı Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi “Haliç, Bakırköy Örneği”. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

- PEYNİRCİOĞLU, H., 1975. Haliç Sahillerinin Stabilitesi. Haliç Sempozyumu (10-11 Aralık 1975). İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi. İstanbul Geoteknik Su ve Çevre Mühendisliği Sorunları Araştırma Grubu Sempozyumları No: 1. İstanbul.
- TOĞROL, E., 1975. Haliç'in Geoteknik Sorunları. Haliç Sempozyumu (10-11 Aralık 1975). İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi. İstanbul Geoteknik Su ve Çevre Mühendisliği Sorunları Araştırma Grubu Sempozyumları No: 1. İstanbul.
- TEZCAN, S., T. DURGUNOĞLU, E. GÜRSEL, M.ÇUBUK, N.TUĞCU, K.ANADOL, H.KARABEY, 1978. Haliç ve Çevresi Düzenleme Çalışması. Boğaziçi Üniversitesi. İnşaat Mühendisliği Bölümü. Dahili Rapor No: 78-18T. İstanbul.
- UZUN, G., 1990. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No: 48. Adana.
- YALÇINLAR, İ., 1976. İstanbul'un Planlaması ve Haliç'in Temizlenmesi Üzerine. Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri. 11-13 Şubat 1976 Boğaziçi Üniversitesi. İstanbul.
- YAMANLAR, O., 1957. Kağıthane ve Alibey Derelerinde Toprak Taşınmaları ve Haliç'in Dolmasını Önleyecek Teknik ve Kültürel Tedbirler Üzerinde Araştırmalar. İ.Ü. Yayın No: 725 O.F. Yayın No: 48. İstanbul.
- YILDIZCI, A.C., 1982. Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği. Basılmamış Doçentlik Tezi. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi. İstanbul.
- YÜKSEK, A., E.OKUŞ, N.YILMAZ, 2004. Haliç'in Biyolojik Çeşitliliğinin Zamana Bağlı Değişimi. Dünyü ve Bugünü ile Haliç Sempozyum Bildirileri (22-23 Mayıs 2003). Kadir Has Üniversitesi. İstanbul.

EKLER

EK1. Anket Formu

1. Cinsiyetiniz?

1 ☐ Bay 2 ☐ Bayan

2. Yaşınız?

1 ☐ 15'den küçük 2 ☐ 15-25 3 ☐ 26-35 4 ☐ 36-45 5 ☐ 46-55 6 ☐ 55'den büyük

3. Öğrenim durumunuz?

1 ☐ Okuma yazma bilmiyor 4 ☐ Lise 7 ☐ Yüksek lisans ve üzeri
2 ☐ İlkokul 5 ☐ Yüksekokul
3 ☐ Ortaokul 6 ☐ Fakülte

4. Mesleğiniz?

1 ☐ Serbest meslek (Esnaf,tüccar,özel iş) 4 ☐ Çiftçi 7 ☐ Ev hanımı
2 ☐ Memur 5 ☐ Emekli 8 ☐ Diğer.....
3 ☐ İşçi 6 ☐ Öğrenci

5. Medeni durumunuz? 1 ☐ Evli 2 ☐ Bekar

6. Çocuğunuz var mı ? Varsa kaç tane? ☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve daha fazla

7. Evinizde kaç kişi yaşıyorsunuz?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ve daha fazla

8. Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır? (TL)

1 ☐ 0-500 YTL 2 ☐ 501-1000 YTL 3 ☐ 1000-1500 YTL 4 ☐ 1500-2000 YTL
5 ☐ 2000 YTL üzeri

9. Miniaturk'e nereden geldiniz?

1 ☐ İstanbul 2 ☐ Yurtiçi 3 ☐ Yurtdışı
☐ Merkez ☐ Kentsel ☐ Kentsel
☐ Çevre ☐ Kırsal ☐ Kırsal

10. Miniaturk'e kaçınıcı gelişiniz ?

☐ 1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4. ve daha fazla

11. Miniaturk sizin için öncelikle hangisini ifade ediyor?

1 ☐ Kent parkı 2 ☐ Kıyı parkı 3 ☐ Açık hava müzesi 4 ☐ Kültürel tanıtım alanı
5 ☐ Diğer.....

12. Miniaturk'ün topluma ve yaşanılan çevreye en büyük katkısı nedir ?

1 ☐ Kültürel gelişim
2 ☐ Rekreasyon (eğlenme, dinlenme) olanağı
3 ☐ Türkiye'yi tanıma/tanıtma olanağı
4 ☐ Hızlı (kısa sürede) öğrenme olanağı
5 ☐ Haliç'i geliştirmesi

13. Miniaturk'e kim(ler)le geldiniz ya da gelirsiniz ?

- 1 ☐ Kendim (tek) 2 ☐ Kız/erkek arkadaşımla 3 ☐ Arkadaşlarımla 4 ☐ Ailemle
5 ☐ Diğer.....

14. Miniaturk'te planlama ve teknik açıdan gördüğünüz sorunları işaretleyiniz.

Sorunlar	Hiç sorun yok	Biraz sorun var	Sorun var	Çok sorun var
Alana ulaşım				
Alan seçimi yanlışlığı				
Gezi yollarının genişliği				
Maketlerin sıralanma düzensizliği				
Maketler arasında bağlantı kopukluğu				
Maketlerde hatalı ya da eksik malzeme kullanılması				
Maketlerde su birikmesi				
Alanın gece ve gündüz gezilememesi				
Alanın dört mevsim gezilememesi				

15. Miniaturk'te estetik açıdan gördüğünüz sorunları işaretleyiniz.

Sorunlar	Hiç sorun yok	Biraz sorun var	Sorun var	Çok sorun var
Maketlerin gerçek çevreleriyle düşünülmemesi				
Bitkilerin maketlerle orantısız görünümü				
Bazı eserlerin iç detaylarının algılanmaması				
Maketlerin sıralanma bozukluğu				
Tarihi veya kültürel özelliği olmayan yapı maketlerinin bulunması				
Çevredeki yerleşimlerin kötü görüntü oluşturmaları				
Hizmet yapılarının (restoran,kafeterya,yönetim,vb) olumsuz etkileri				

16. Miniaturk'te kullanıcı olarak karşılaştığınız sorunları işaretleyiniz.

Sorunlar	Hiç sorun yok	Biraz sorun var	Sorun var	Çok sorun var
Giriş ücretinin yüksek olması				
Yönlendirici levhaların eksik olması				
Maket sayısının yetersizliği				
Kalabalık ve gürültülü olması				
Güvenlik görevlilerinin davranışları				
Gölge ve dinlenme alanının az olması				
Bakımın yetersiz olması				

17. Hizmet alanlarını yeterli buluyor musunuz?

Hizmet Alanları	Yetersiz	Kısmen yeterli/yetersiz	Yeterli
Otopark			
İdare binası, satış merkezi			
Çocuk oyun alanı			
Restoran			
Kafeterya, büfe			
Zafer Müzesi			
WC			

18. Donatı elemanlarını sayı olarak yeterli buluyor musunuz?

Donatılar	Yetersiz	Kısmen yeterli/yetersiz	Yeterli
Oturma birimi			
Çöp kutusu			
Aydınlatma			
Ses düzeni			
Sesli bilgi sistemi			
Döşeme			
Bitki			

19. Donatı elemanlarını görünüm (estetik) olarak yeterli buluyor musunuz?

Donatılar	Yetersiz	Kısmen yeterli/yetersiz	Yeterli
Oturma birimi			
Çöp kutusu			
Aydınlatma			
Ses düzeni			
Sesli bilgi sistemi			
Döşeme			
Bitki			

20. Bu alan sizce hangi meslek ya da meslekler tarafından düzenlenmiştir?

- 1 ☐ Mimar 2 ☐ İnşaat Mühendisi 3 ☐ Peyzaj Mimarı 4 ☐ Çevre Mühendisi
5 ☐ Tarih uzmanları 6 ☐ Maket uzmanları 7 ☐ Diğer.....

21. Miniatürk ile ilgili görüş, düşünce ve önerilerinizi yazabilir misiniz?

.....

“Miniatürk’ün Alan Kullanım Yönünden Değerlendirilmesi” konulu bu anket çalışması Ar.Gör.Elif Lütfiye KUTAY tarafından yüksek lisans tez çalışmasında değerlendirilmek üzere hazırlanmıştır. Cevaplandığınızı için TEŞEKKÜR EDERİZ.

EK2. Miniaturk Kroki Plan (MINIATURK, 2006).

